

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὀγδοὺς

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρροῦνται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

25 Νοεμβρίου 1879

Σφραγὶς τοῦ
ΧΡΗΣΤΟΥ ΜΗΛΙΟΝΗ

Ἡ ἀνωτέρω σφραγὶς τοῦ ἀειμνήστου ἀρματωλοῦ ἐσχεδιάσθη ἐκ τοῦ δακτυλιολίου αὐτοῦ, ἀγορασθέντος ἐν Ἰθάκῃ καὶ τηρουμένου ἐν τῇ πλουσίᾳ συλλογῇ τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου. Ἐν τῷ δακτυλιολίῳ τοῦ Μηλιόνη, γράφει ὁ κ. Κ. Σάθας ἐν τῷ «Χρονικῷ ἀνεκδότῳ Γαλαξειδίου» (σελ. 162, ἐν ὑποσημ.) ἐξεικονίζεται ἀετός· καὶ ἐν τῷ δημοτικῷ δὲ ἔσχατι τοῦ Λάμπρου Τσεκούρα ἀναφέρεται ὁ αὐτός. Μὴ ἄρα οἱ ἀρματωλοὶ ὠνειρεύθησαν τὴν ἀνάστασιν τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τῆς ὁποίας τὸ σύμβολον ἔφερον; (Παράβ. Faurel, Chants populaires, tom. I, σελ. 3.—Μανουσίου, ἐθνικὰ ἔσχατα.—Ζαμπελίου, 622.—Passow, Carmina popularia, σελ. 5). Σ. τ. Δ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΗΛΙΟΝΗΣ

Ὁ γενναῖος οὗτος ἀρματωλὸς κατήγετο ἐκ Δωρίδος, ἤκμασε δὲ περὶ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Βίβλαδων εἰς Ἡπειρον εἰσῆλθεν εἰς Ἄρταν καὶ ἠχημαλώτισε τὸν κατὴν καὶ δύο ἀγάδες. Ἡ τολμηρὰ αὕτη προαξις προὐκάλεσε Σουλτανικὸν φιρμάνιον, δι' οὗ διετάττετο ἡ σύντονος αὐτοῦ καταδίωξις. Τότε ὁ ἐν Ἀκαρνανίᾳ δερβέναγας Μουκτάρ Κλεισούρας μετὰ τοῦ προεστῶτος Πάνου Μαυρομμάτου, ἐντολῇ τοῦ μουσελίου, ἐξῆλθον εἰς καταδίωξιν τοῦ ἀτρομήτου ἀρματωλοῦ, ἀλλ' ἀπέφευγον τὴν μετ' αὐτοῦ συνάντησιν. Διαφθείραντες ὕστερον Σουλεϊμάνην τινά, φίλον στενωτάτον τοῦ Μηλιόνη, ἐνετείλαντο αὐτῷ τὴν δολοφονίαν. Πορευθεὶς οὗτος πρὸς τὸν ἀρματωλὸν ἔτυχεν ἀδελφικῆς δεξιώσεως, ὥστε σκληρῶς ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐδήλωσεν αὐτῷ τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὸν προσεκάλεσε νὰ παραιοθῇ· ἐπειδὴ δὲ ὁ Μηλιόνης ἠρνήθη, ὁ Σουλεϊμάνης ἐπυροβόλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ Μηλιόνης ταύτοχρόνως ἔπραξε τὸ αὐτὸ, ἀμφότεροι δὲ ἔπεσαν νεκροί.

Τὸ πυροβόλον τοῦ Μηλιόνη, γράφει ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἐν ταῖς σημειώσεσι τῆς Κυρᾶς Φροσύνης, ἐφημίζετο ἀδιαμάρτητον, ὥστε καὶ μηλιόνια ὠνομάσθησαν μετὰ ταῦτα τὰ πυ-

ΤΟΜΟΣ Η'—1879.

ροβόλα τὰ ἔχοντα τὴν ἀξίαν καὶ τὸ σχῆμα ἐκείνου.

Τρία πουλάκια κάθονται στὴ βάρχη, στὸ λημέρι·
Τὸνα τηράει τὸν Ἀλμυρὸ, τ' ἄλλο κατὰ τὸ Βάλτο,
Τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο μυριολογᾷ καὶ λέγει·
«Κύριέ μου, τί νὰ γίνηκεν ὁ Χρήστος ὁ Μηλιόνης;
»Μηδὲ στὸ Βάλτο φάνηκε, μηδὲ στὴν κρύα βρύσι·
»Μᾶς εἶπαν πέρα πέρασε κ' ἐμῶν μετὰ τὴν Ἄρτα.
»Κ' ἐπῆρε σκλάβο τὸν κατὰ μαζὴ μὲ δύο ἀγάδες».
Κ' ὁ μουσελίου τ' ἄκουσε βαρεῖα τοῦ «κακοφάνη»
Τὸν Μαυρομμάτην ἔκραξε καὶ τὸν Μουκτάρ Κλεισούρα·
«Ἐσεῖς ἂν θέλετε ψωμί, ἂν θέλετε πρωτάτα,
»Τὸν Χρήστο νὰ σκοτώσετε τὸν καπετὰν Μηλιόνη».
»Ἐτῆς προστάξ' ὁ Βασιληὰς καὶ μῶστετε φερμάνι».
Παρασκευὴ ξημέρωνε, —ποτὲ νὰ μ' εἶχε φέξει—
Κ' ὁ Σουλεϊμάνης 'στάλθηκε νὰ πάγῃ νὰ τὸν εἴρῃ.
Στὸν Ἀλμυρὸ τὸν ἔφθασε, κ' ὡς φίλοι φιληθῆκαν·
»Ολονυχτὶς ἐπίνανε ὅσο νὰ ξημερώσῃ».
Καὶ πρὶν νὰ φέξῃ ἡ αὐγὴ, πέρασαν στὰ λημέρια,
Κ' ὁ Σουλεϊμάνης φώναξε τοῦ καπετὰν Μηλιόνη·
«Χρήστο, σὲ θέλ' ὁ βασιληὰς, σὲ θέλουν οἱ ἀγάδες».
—«Ὅσο ν' ὁ Χρήστος ζωντανὸς Τοῦρκο δὲν προσκυνᾷ».
Μὲ τὸ τουφέκι τρέξανε ἕνας νὰ φάῃ τὸν ἄλλον.
Φωτιὰ ἐδῶσαν στὴ φωτιὰ, πέφτουν κ' οἱ δύο στὸν τόπο.

Ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν μεταφράσει δημοσιεύσεως τῆς ἐπομένῃς περιεργωτάτης καὶ νεωτάτης μυθιστορίας τοῦ γνωστοῦ ἡδὲ εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας Ἰουλίου Βέρν, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ προσημειώσωμεν, ὅτι χάριν τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ τῆς διηγήσεως καὶ τῆς περιεργίας τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστών, παρεκάλεσamen τὸν μεταφραστὴν νὰ περικύψῃ ἐνταῦχος πλατυσμούς τινες τοῦ συγγραφέως, οἵτινες, ἐξηγουόμενοι ὡς ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὡς ἐκ τῆς καθημερινῆς τὸ πρῶτον δημοσιεύσεως τοῦ ἔργου ἐν ἐπιφυλλίδι ἐφημερίδος, κατ' οὐδὲν συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πράξεως ἢ εἰς τὸν καθόλου τοπικὸν χαρακτήρα τῆς μυθιστορίας, οὐδὲ βλάπτουσιν αὐτὰς ἀφαιρούμενοι.

Σ. τ. Δ.

ΚΙΝΕΖΟῦ ΠΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΚΙΝΑΙ

Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου.

Δ'

«Ὅπου γνωρίζονται βαθμηδὸν τὰ πρόσωπα καὶ ἡ ἐθνικότης των.

— Προέπει τις ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ ζωὴ ἔχει τὸ καλὸν τῆς! ἀνέκραξεν εἰς τῶν δαιτυμόνων, στηρίζων τὸν ἀγκῶνα ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἑδρας, λίθινα ἔχουσας τὰ νῶτα, καὶ τραγαλίζων σακχαρόπηκτον ῥίζαν νυμφαίας.

— Καὶ τὸ κακὸν τῆς ἐπίσης! ἀπήντησε βήχων μεταξὺ, ἄλλος τῶν ὁμοτραπέζων, ὅστις ὀλίγου δεῖν ἐπνίγετο καταπίνων νοστιμώτατον καρχαρίου πτερύγιον.

— Πρέπει να ήμεθα φιλόσοφοι! εἶπε τότε πρεσβύτερός τις, οὐτινος ἡ εἰς ἔφερε κολοσσισαῖον ζεύγος διόπτρων με πλατείας ὕλους καὶ ξύλινα στελέχη. Σήμερον κινδυνεύει τις νὰ πνιγῇ, καὶ αὖριον παρέρχονται ὅλα, ὡς παρέρχεται καὶ ἡ γλυκύτης αὐτοῦ τοῦ νέκταρος, τὸ ὅποιον τὴν ῥοφῶμεν. Αὐτὸ εἶνε ἡ ζωὴ!

Ταῦτα δὲ εἰπὼν ὁ τοσοῦτον εὐκολος ἐκεῖνος ἐπικουρείος, κατέπιε ποτήριον ἐξαιρέτου χλιαροῦ οἴνου, οὐτινος ὁ ἐλαφρὸς ἀτμός ἀνέθρωσκε βραδέως ἀπὸ μεταλλίνης προχοῖδος.

— Τὸ κατ' ἐμέ, ὑπέλαβε τέταρτος συνδαιτυμῶν, ἡ ζωὴ δὲν μοῦ φαίνεται κακὴ, ἀρκεῖ κανεὶς νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε καὶ νὰ ἔχῃ τὰ μέσα νὰ μὴ κάμνῃ τίποτε.

— Πλάνη! ἀπήντησεν ὁ πέμπτος. Τὴν εὐτυχίαν γεννᾷ ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἐργασία· καὶ τότε μόνον τὴν ἐπιζητεῖ τις, ὅταν προσπαθῇ ν' ἀποκτήσῃ ὅσον δύναται περισσοτέρας γνώσεις. . .

— Καὶ μανθάνει συγχρόνως, ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν γνωρίζει τίποτε.

— Δὲν εἶνε αὐτὸ ἀρχὴ πάσης σοφίας;

— Καὶ τὸ τέλος τῆς ποῖον εἶνε;

— Ἡ σοφία δὲν ἔχει τέλος, ἀπήντησε φιλοσοφικῶς ὁ διοπτροφόρος. Καὶ πρέπει κανεὶς νὰ ᾔνῃ πολὺ εὐχαριστήμενος, ὅταν ἔχῃ τὸν κοινὸν νοῦν.

Τότε ὁ πρῶτος δαιτυμῶν ἀπετάθη κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν ἀμφιτρώνα, ὅστις ἐκάθητο εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς τραπέζης, ἥτοι εἰς τὴν χειρὶς τῆς θέσιν, ὡς ἀπῆλθε ὁ νόμος τῆς ἐθιμοτυπίας. Ἀλλόφρων καὶ ἀδιάφορος, ἤκουεν οὗτος σιγῶν τὴν μεταξὺ παμάτων ἐκείνην συνδιάλεξιν.

— Καὶ τί φρονεῖ τέλος πάντων ὁ φιλοξενῶν μας περὶ τῶν παροινίων αὐτῶν θεωριῶν; Κακὴ τοῦ φαίνεται σήμερον ἡ ζωὴ ἢ καλὴ; Ὑπὲρ εἶνε ἢ κατὰ;

— Ὁ ἀμφιτρώων ἐμάσσα νωχελῶς σπόρους τινὰς χειμωνικοῦ· ἠρέσθη δὲ, ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, νὰ προτείνῃ περιφρονητικῶς τὰ χεῖλη, ὡς ἄνθρωπος περὶ οὐδενὸς διαφερόμενος.

— Πφ! . . ἐπρόφερε μόνον.

Αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν εἶνε τῶν ἀδιαφόρων ἡ λέξις. Λέγει πάντα καὶ οὐδὲν, ἀνῆκει εἰς πάσας τὰς γλώσσας καὶ πρέπει νὰ καταχωρισθῇ εἰς πάντα τοῦ κόσμου τὰ λεξικά. Εἶνε ἐναρμόσιος τις μορφασμός.

Οἱ πέντε ξένοι τοῦ ἀνωμένου ἐκεῖνου ἀμφιτρώωνος ἐπετέθησαν τότε κατ' αὐτοῦ δι' ἰδίων ἑκαστος ὑπὲρ τῆς ἰδέας τοῦ ἐπιχειρημάτων, καὶ πάντες ἐζήτουν τὴν γνώμην του. Ἐκεῖνος ἠρνήθη τὸ κατ' ἀρχὰς ν' ἀπαντήσῃ, διεβεβαίωσε δ' ἐπὶ τέλους, ὅτι ἡ ζωὴ οὔτε κακὴ ἢ οὔτε καλὴ. Κατὰ τὴν ἰδέαν του ἦτο ἀπλῆ τις καὶ ἀσήμαντος «ἐφεύρεσις», ἥκιστα βεβαίως διασκεδαστική.

— Αἰωνίως ὁ ἴδιος.

— Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ ὁμιλῇ τοιοῦτοτρόπως, ἀφοῦ οὐδὲ ῥόδου φύλλον τὸν ἐστενοχώρησε μέχρι τοῦδε!

— Καὶ νέος!

— Καὶ ὑγιής!

— Καὶ πλούσιος!

— Πλουσιώτατος!

— Πλέον ἢ πλούσιος!

— Περισσότερον ἴσως παρ' ὅ, τι πρέπει!

Αἱ ἐπιφωνήσεις αὗται διεσταυρώθησαν ὡς ἐκ πυροκοροτήσεως πυροτεχνήματος χωρὶς οὐδὲ μειδίαμα καὶ νὰ προκαλέσωσιν ἐπὶ τῆς ἀπαθούς φυσιογνωμίας τοῦ ἀμφιτρώωνος. Ὑψωσε μόνον ἐλαφρῶς τοὺς ὤμους, ὡς ἄνθρωπος οὐδέποτε θελήσας, ἔστω καὶ πρὸς στιγμὴν, νὰ φυλλομετρήσῃ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς του, καὶ οὐδὲ τὰς πρώτας τοῦ κόσμος σελίδας.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἀδιάφορος ἐκεῖνος εἶχε μόλις τριάκοντα καὶ ἐνὸς ἐτῶν ἡλικίαν, ἦτο ὑγιεστατος, κατεῖχε μεγίστην περιουσίαν, τὸ πνεῦμά του ἦτο μεμορφωμένον καὶ ἡ διάνοιά του ἀνωτέρα τῆς κοινῆς· εἶχε τέλος πάντων πᾶν ὅ, τι στεροῦνται τοσοῦτοι ἄλλοι, ἵνα γείνωσιν εὐτυχεῖς. Διὰ αὐτὸς δὲν ἦτο;

Ἡ σοφία τοῦ φιλοσόφου φωνή ἠκούσθη τότε, ὡς φωνὴ κορυφαίου τινὸς ἀρχαίου χοροῦ τραγῳδίας, καὶ εἶπε:

— Φίλε μου, δὲν εἶσαι εὐτυχὴς εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, διότι ἡ εὐτυχία σου ὑπῆρξε μέχρι τοῦδε ἀρνητική. Ἡ εὐτυχία εἶνε ὅπως ἡ ὑγεία· διὰ νὰ τὴν ἀπολαύσῃ τις, πρέπει νὰ τὴν στερηθῇ ἐνίοτε. Σὺ ὅμως οὐδέποτε ἠσθῆνηςες. . . ἐδυστύχησες, θέλω νὰ εἰπῶ. Τίποτε δὲν λείπει ἀπὸ τὴν ζωὴν σου. Τίς δύναται νὰ ἐκτιμῇ τὴν εὐτυχίαν, ἂν οὐδέποτε, καὶ μίαν καὶ στιγμὴν, δὲν ἐδοκίμασε τὴν δυστυχίαν;

Μετὰ τὴν σφὴν δὲ ταύτην παρατήρησιν ὑψώσας ὁ φιλόσοφος τὸ ποτήριόν του, πλήρες ἐξαιρέτου καμπανίτου.

— Εὐχομαι, εἶπεν, ὀλίγην σκιάν εἰς τὸν ἥλιον τοῦ ξένου μας, καὶ ὀλίγας λύπας εἰς τὴν ζωὴν του.

Ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἐκένωσεν ἀπνευστὶ τὸ ποτήριόν του.

Ὁ ἀμφιτρώων προσένευσε καὶ ἐπανεπέσε πάλιν εἰς τὴν συνήθη του ἀπάθειαν.

Ποῦ ἐγίνετο ὁ διάλογος οὗτος;

Εἰς εὐρωπαϊκὸν τι ἄρα ἐστιατόριον ἐν Παρισίοις, Λονδίῳ, Βιέννῃ ἢ Πετροπόλει;

Οἱ ἔξ ἐκεῖνοι συνδαιτυμόνες ἐλσεχίνευον ἐν τῷ αἰθούσῃς ξενοδοχείῳ τινὸς τοῦ παλαιοῦ ἢ τοῦ νέου κόσμου; Ποῖοι ἦσαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, οἵτινες ἐπραγματεύοντο τοιαῦτα ζητήματα ἐν μέσῳ γεύματος, χωρὶς νὰ πῶσι περισσότερον τοῦ προσήκοντος;

Γάλλοι βεβαίως δὲν ἦσαν, ἀφοῦ δὲν ὁμιλοῦν πολιτικά.

Οἱ ἔξ ἐκεῖνοι δαιτυμόνες ἐκάθητο περίξ τραπέζης ἐντὸς αἰθούσῃς μετρίας τὸ μέγεθος καὶ πολυτελῶς διακεκοσμημένης. Διὰ μέσου δικτυωτοῦ ἐκ κυανῶν καὶ πορτοκαλλόχρων ὕλων διωλίσθαινον τὴν ὥραν ἐκείνην αἱ ἔσχαται τοῦ δύνοντος ἡλίου ἀκτίνες. Ἐξῶθεν τῶν παραθύρων ἡ ἐσπερινὴ αὖρα ἐλίκνιζε στεφάνους ἐκ φυσικῶν καὶ τεχνητῶν ἀνθέων, φανοὶ δὲ τινες πολύχρωμοι ἀνεμίγνουν τὸ ὄχρον αὐτῶν φέγγος πρὸς τὸ σθεννύμενον φῶς τῆς ἡμέρας. Τὰ ὑπεράνω δ' αὐτῶν ἀνώφλια τῶν θυρίδων ἐκόσμου διὰ τρητὰ ἀραβουργήματα, διὰ πλουσίων κοσμοῦμενα γλυφῶν, αἵτινες παρίσταν οὐρανίας καὶ γηϊνάς καλλονάς, ζῶα φανταστά καὶ φυτὰ ἀνύπαρκτα.

Ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς αἰθούσῃς, ἐστρωμένων διὰ μεταξωτῶν ταπήτων, ἐμάρμαιρον κάτοπτρα μεγάλα, διπλῆν ἔχοντα τὴν περιγλυφὴν, εὐρὺ δ' ἀνεμιστήριον, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἀνηρτημένον, ἔσειε τὰς ἐκ χρωματιστοῦ ὑφάσματος πτέρυγας του καὶ διέψυχέ πως τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ δωματίου.

Ἡ τράπεζα ἦν μέγα τετράπλευρον ἐκ λάκκης μελανῆς, ὅπου, ἐλλειπούσης ὀθόνης, ἀντανεκλῶντο ὡς ἐπὶ διανυγιστάτου κρυστάλλου τὰ πολυάριθμα ἀργυρὰ καὶ ἀργιλλόπλαστα σκεύη. Χειρόμακτρα δὲν ὑπῆρχον· χαρτί δὲ μόνον τετράγωνον, κατὰ γράφῃ διὰ ῥητῶν, παρέκειντο ἀφθονα εἰς ἑκάστον δαιτυμόνα. Πέριξ τῆς τραπέζης ἦσαν τεταγμένα ἐδώλια, μαρμαρίνα ἔχοντα τὰ νῶτα, καὶ προτιμότερα βεβαίως εἰς τὸ ψυχρὸν ἐκεῖνο κλίμα τῶν διασάκτων ἐρεισμάτων τῆς νεωτέρας ἐπιπλοποιίας.

Τὴν ὑπηρεσίαν ἐξετέλουν εὐειδεῖς νεάνιδες, εἰς ὧν τὰς μελανὰς κόμας ἐνεπλέκοντο κρῖνα καὶ χρυσάνθεμα, εἰς δὲ τοὺς βραχίονας εἰλίσσοντο ἐπιχαρίτως ψέλλια ἐκ χρυσοῦ ἢ νεφρίτου λίθου. Φαιδραὶ καὶ μειδιῶσαι ἔφερον καὶ ἀπεκόμιζον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὰ πινάκια, ἐνῶ διὰ τῆς ἄλλης ἐκίνουν χαριέντως μέγα ῥιπίδιον, ὑποδοχοῦν τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀπὸ τῆς ὀροφῆς κρεμαμένου ἀνεμιστήριου.

Τὸ γεῦμα ὑπῆρξε τέλειον. Τί δύναται τις νὰ φαντασθῇ ἀβρότερον τῆς μαγειρικῆς ἐκείνης, τῆς τοσοῦτον καθαρᾶς συγχρόνως καὶ σοφῆς; Ὁ ἀρχιμάγειρος, γνωρίζων ὅτι ἀπετείνετο εἰς ἐμπειροπράγμονας, εἶχεν ὑπερβῇ ἑαυτὸν παρασκευάζων τὰ ἑκάτον πεντήκοντα ὄψα, ἐξ ὧν συνέκειτο τὸ γεῦμα.

Ἐν ἀρχῇ καὶ ὡς εἰσαγωγὴ παρετέθησαν πλακοῦντες σακχαρωτοί, χαδιάρια, ἀκρίδες τηγαννίται, καρποὶ ξηροὶ καὶ ὀστρεῖδια τοῦ Νιγη-Πό. Εἶτα ἐπῆλθον ταχέως καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὡς τηγαννίται νησῶν, περιστερῶν καὶ σχοινί-κλων, φωλεαὶ χελιδόνων ἀνάμικτοι μετ' ὧν, μῦμα ἐκ γίγκ-σέγκ, βράγχια ἀντακαίου σακχαρόπηκτα, νεῦρα φαλαίνης εἰς ἐμβαμματα ἐκ

σακχαρώς, γυρίνοι ποτάμιοι, καρκίνοι καρυκευτοί, στόμαχοι πυργιτῶν καὶ ὀφθαλμοὶ ἀρνίου σκοροδόπαστοι, καρυκεύματα ἐξ ἐλοθυρίων, νεαροὶ βλαστοὶ βρυθοκαλάμου, φυλλίδες ἐκ νεαρῶν ῥαφανίδων μετὰ σακχαρώς, κτλ. Ἀνανάδες τῆς Σιγκαπόρης, ἀράχιδνα σακχαρόπαστα, ἀμύδαλα ἀλμυρά, μάγγια νοστιμώτατα, καρποὶ λευκόσαρκοι τοῦ ἰδὲ γ-γ-γ-γ καὶ ὠχροὶ τοῦ ἰδὲ-σί, τρίβολοι ἐνυδροὶ, σακχαρωτὰ πορτοκαλλία τῆς Καντῶνος, ἀπετέλουν τὰ ἐπιδόρπια γεύματος, ὅπερ διήρκει ἀπὸ τριῶν ἡδὴ ὥρων, ποτιζόμενον ἀφθόνως διὰ ζύθου, καμπανίτου καὶ οἴνου τοῦ Χάο-Σίν, καὶ οὐτινος ἡ σοφὴ διάταξις ἐστέφθη τέλος διὰ τοῦ ἀναποφύκτου ὀρυζίου, ὠθουμένου διὰ μικρῶν ῥαβδίων εἰς τὰ στόματα τῶν δαιτυμόνων.

Ἦλθε τέλος πάντων ἡ στιγμὴ καθ' ἣν αἱ παιδίσκαι ἐκόμισαν, οὐχὶ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς ἐκεῖνους κυάθους, τοὺς περιέχοντας εὐῶδες ὕδωρ, ἀλλὰ χειρόμακτρα διάβροχα ἐξ ὕδατος θερμοῦ, δι' ὧν ἑκάστος δαιτυμῶν ἐσπόγγισε τὸ πρόσωπον μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως.

Ἄλλ' αὐτὸ ἦτο διάλειμμα μόνον τοῦ γεύματος, ἀργίας ὥρα, ἥς ἡ μουσικὴ ἐμελλε νὰ πληρῶσιν πάσας τὰς στιγμὰς.

Ἀληθῶς δὲ θιάσος ἀσιδῶν καὶ αὐλητρίδων εἰσῆλθε μετὰ μικρὸν εἰς τὴν αἶθουσαν. Αἱ ἀοῖδοι ἦσαν νέαι καὶ εὐμορφοὶ, κόσμιοι δὲ τὸ ἦθος καὶ αἰδήμονες. Ποία ὅμως μουσική, καὶ ποία μέθοδος! Κριγαὶ γαλῆς καὶ ὀρνίθους κλωγμοὶ παράχορδοι καὶ παράχρονι, ἀνυψούμενοι μέχρις ὑπάτης ἀπροσίτου εἰς ἀνθρωπίνην ἀκοήν! Τὰ ὄργανα ἦσαν βιολία, ὧν αἱ χορδαὶ ἐνεπλέκοντο εἰς τὰς τρίχας τοῦ τόξου, κιθάραι κεκαλυμμέναι διὰ δερμάτων ὀφειων, ὀξύθυλοι παράφωνοι, ἀρμόνια ὁμοιάζοντα πρὸς φορητὰ κλειδοκύμβαλα, ἄξια δὲ πάντα τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ψαλτρῶν, ἀς μετὰ μεγάλου πατάγου συνάδευον.

Ὁ διευθυντὴς τῆς λεβητοκορυφίας ἐκεῖνης προσέφερεν εἰσερχόμενος τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ. Νεύσαντος δὲ τοῦ ἀμφιτρώωνος, ὅστις ἀφῆκεν αὐτῷ πλήρη ἐλευθερίαν, οἱ μουσικοὶ τοῦ ἤρξαντο μέλποντες τὴν Δέσμην δέκα ἀνθέων, τριτάκιον τοῦ συρμού τότε καὶ λίαν ἀγαπητὸν εἰς τὸν καλὸν κόσμον.

Εἶτα δὲ ὁ ὀδικὸς καὶ ὀργανικὸς θιάσος, ἀδρῶς ἡδὴ προπληρωθεὶς, ἀπεσύρθη, παταγωδῶς χειροκοροτηθεὶς, εἰς ἄγαν καὶ ἄλλων εὐφημιῶν ἀπὸ τῶν παρακειμένων αἰθουσῶν.

Οἱ ἔξ συνδαιτυμόνες κατέλειπον τότε τὰς ἑδρας των, ἀλλὰ μόνον ὅπως μεταβῶσιν ἀπὸ μιᾶς τραπέζης εἰς ἄλλην· ἐπράξαν δὲ τοῦτο μετὰ πολλὰς ἀμοιβαίας φιλοφροσύνας καὶ ὑποκλίσεις.

Ἐπὶ τῆς δευτέρας ταύτης τραπέζης εὗρεν ἑκάστος κυάθισκον φέροντα πῶμα, καὶ κεκοσμημένον διὰ τῆς εἰκόνος τοῦ Βωδιδ-Χαράμα, διασήμου μοναχοῦ βουδαιστοῦ, ὁποῦ ἐπὶ τῆς μυ-

θολογικής αὐτοῦ σχεδίας. Ἐλάβεν ἕκαστος ἐπίσης δι' ἄκρων δακτύλων ὀλίγον τέιον, ὅπερ ἔρριψεν, ἄνευ σακχάρους, ἐντός τοῦ ζέοντος ὕδατος τὸ ὅποιον περιεῖχεν ὁ κυαθίσκος του, καὶ ἔπιε κατόπιν ἀμέσως.

Ὅποιον τέιον! Δὲν ὑπῆρχε φόβος, μὴ ὁ προμηθεύσας αὐτὸ οἶκος Τζιβ-Τζιβ καὶ Σα τὸ ἐνόθευσε διὰ κακοήθους ἀναμίξεως ξένων φύλλων, ἢ μήπως ἐβράσθη ἡδὴ ἄπαξ καὶ ἦτο πλέον χρήσιμον μόνον εἰς καθαρισμὸν τῶν ταπήτων, ἢ μήπως βάρβαρός τις προπαρασκευαστὴς ἐβαψεν αὐτὸ κίτρινον διὰ κρόκου ἰνδικοῦ ἢ πράσινον διὰ πρῶσινης βαφῆς! Ἦτο τὸ αὐτοκρατορικὸν τέιον ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ γνησιότητι. Ἦσαν τὰ πολυτιμα ἐκεῖνα φύλλα, τὰ ἐμοιάζοντα πρὸς τὸ ἀνθος αὐτό, τὰ φύλλα τῆς πρώτης συγκομιδῆς τοῦ μηνὸς μαρτίου—συγκομιδῆς σπανίως γινομένης, διότι φονεύει τὸ φυτὸν—τὰ φύλλα τέλος ἐκεῖνα, ἅτινα παιδιὰ μόνον χειριδοφόρα ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ συλλέγῃσιν!

Εὐρωπαῖός τις δὲν θὰ εὕρισκεν ἀρκοῦντα ἐπιφωνήματα πρὸς πανηγυρισμὸν τοῦ ποτοῦ ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἐξ δαιτυμόνες κατέπινον βραδέως, οὐδένα ἄλλως ἐπιδεικνύμενοι θαυμασμόν, ὡς ἐμπειροπαράγοντες ἐξωκειωμένοι πρὸς τὸ πρᾶγμα.

Τοῦτο δὲ διότι οἱ συνδαιτυμόνες ἐκεῖνοι, πρέπει νὰ τὸ εἴπωμεν, δὲν ἦσαν ξένοι πρὸς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐξαιρετοῦ ποτοῦ. Ἄνδρες τοῦ καλοῦ κόσμου, ἦσαν πλουσίως ἐνδεδυμένοι διὰ τοῦ χά-χά-χά, ἐλαφροῦ χιτωνίσκου, τῆς μιὰ-κουά-λ, κοντῆς ἐφεςτριδός, καὶ τῆς χά-λ, μακρᾶς ἐσθῆτος, πορπομένης εἰς τὰ πλάγια· ἐφόρουν σανδάλια κίτρινα καὶ περιπόδια διάστικτα, ἔφερον περὶ τὰς κνήμας ἀναξυρίδας μεταξίνους σφιγγομένης εἰς τὴν ὀσφὺν διὰ ζώνης θυσσανωτῆς, ἐπὶ τοῦ στῆθους δὲ θωράκιον μεταξωτὸν λεποκέντητον, καὶ εἰς τὴν ζώνην τὸ ῥιπίδιον. Οἱ ἐράσμιοι ἐκεῖνοι ὁμοτράπεζοι εἶχον γεννηθῆ εἰς τὴν χώραν αὐτήν, ὅπου ἄπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ συγκομίζονται τὰ εὐώδη τοῦ τεῖου φύλλα. Τὸ γεῦμα ἐκεῖνο, τὸ περιέχον χελιδόνων φωλεάς, ὀλοθύρια, νεύρα φαλαίνης καὶ καρχαρίου πτερύγια, τὸ ἀπῆλυσαν ἀξίως τῆς ἀβρᾶς του παρασκευῆς, ἀλλ' αἱ λεπτομέρειαι του, αἵτινες ἤθελον ξενίσει ἄλλοδαπὸν, οὐδόλως ἠδύναντο νὰ τοὺς ἐκπλήξωσιν.

Ὅπως δὴποτε ὅμως, ὅ,τι οὐδεὶς αὐτῶν προσεδόκα ὑπῆρξεν ἢ ἀνακοίνωσις, ἢ ἔκαμε πρὸς αὐτοὺς ὁ ἀμφιτρώων των καθ' ἡν στιγμήν ἐμελλον τέλος νὰ καταλίπωσι τὴν τράπεζαν. Τότε δὲ μόλις ἔμαθον, διατὶ εἰστιάσεν αὐτοὺς τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην ὁ ξένος των.

Οἱ κυαθίσκοι ἦσαν ἐν πλήρει· πρὶν ἢ δὲ τὸ ὕστατον κενώσῃ καὶ πάλιν τὸν ἰδικόν του ὁ ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος ἀμφιτρώων, ἐστῆριξε τοὺς ἀγκῶνάς του ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἀπλανῶς βλέπων εἰς τὸ κενόν, εἶπε ταῦτα·

— Ἀκούσατέ με, φίλοι μου, χωρὶς νὰ γελάσετε. Ὁ κύβος ἐρρίφθη. Μέλλω νὰ εἰσαγάγω εἰς τὴν ζωὴν μου νέον στοιχείον, τὸ ὅποιον θὰ διασκεδάσῃ ἴσως τὴν μονοτονίαν τῆς. Καλὸν θὰ ἦνε; . . . κακόν; τὸ μέλλον θὰ μοῦ τὸ δείξῃ. Τὸ γεῦμα αὐτό, εἰς τὸ ὅποιον σὰς συνεκάλεσα, εἶνε γεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ εἰς τὸν ἄγαμον βίον μου. Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας θὰ ἦμαι νυμφευμένος, καὶ . . .

— Καὶ θὰ ἦσαι ὁ εὐτυχέστατος τῶν ἀνθρώπων, ἀνέκραξεν ὁ αἰσιόδοξος. Κύτταξε πῶς τὸ λέγουσιν οἱ οἰωνοί!

Πράγματι δέ, ἐνῷ οἱ λαμπτήρες ἐκρίζον, ὡχρὸν προχέοντες τὸ φέγγος των, αἱ κίσσαι ἐφλυάρουν ἐπὶ τῶν ἀραβουργημάτων τῶν παραθύρων, καὶ τὰ μικρὰ τοῦ τεῖου φύλλα ἐπέπλεον καθέτως ἐπὶ τῶν κυάθων. Ἀλάνθαστοι αἰσίοι οἰωνοί!

Οὕτω δὲ πάντες ἤρχισαν συγχαίροντες τὸν ξένον των, ὅστις ἀπαθέστατα ἐδέχθη τὰς εὐχὰς των καὶ τὰς προσρήσεις. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ὠνόμασεν οὗτος τὸ πρόσωπον, ὅπερ εἶχεν ἐκλέξει ὡς τὸ μέλλον «νέον στοιχείον» τῆς ζωῆς του, οὐδεὶς ἠρώτησεν αὐτὸν ἀδιακρίτως.

Ἀλλὰ τοῦ φιλοσόφου ἡ φωνὴ δὲν εἶχεν ἀναμιχθῆ εἰς τὴν γενικὴν συγχαρητήριον συναυλίαν. Ἐσταυρωμένους ἔχων τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, ἐμειδία ἐκεῖνος εἰρωνικῶς, οὔτε τοὺς συγχαίροντας οὔτε τὸν συγχαίρομενον κατὰ τὰ φαινόμενα ἐγκρίνων.

Ὁ ἀμφιτρώων ἠγέρθη τότε, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου του, καὶ διὰ φωνῆς, ἥτις ἐφαίνετο οὐχὶ τοσοῦτον ἡρεμὸς ὅσον συνήθως, ἠρώτησε·

— Μήπως εἶμαι πάρα πολὺ γέρον ὥστε νὰ νυμφευθῶ;

— Ὁχι!

— Πάρα πολὺ νέος;

— Οὔτε.

— Νομίζεις ὅτι σφάλω;

— Ἰσως.

— Ἐκεῖνη τὴν ὁποίαν ἐξέλεξα, καὶ τὴν ὁποίαν γνωρίζεις, ἔχει πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ με καταστήσῃ εὐτυχῇ.

— Τὸ γνωρίζω.

— Λοιπὸν;

— Σὺ δὲν ἔχεις ὅ,τι ἀπαιτεῖται διὰ νὰ ἦσαι εὐτυχῆς. Νὰ πλήττῃ κανεὶς μόνος του, εἶνε κακόν· νὰ πλήττῃ ὅμως με σύντροφον εἶνε χειρότερον.

— Ποτὲ λοιπὸν δὲν θὰ γέινω εὐτυχῆς;

— Ποτέ, ἐνόσφ δὲν γνωρίζεις τὴν δυστυχίαν.

— Εἶμαι ἀπρόσιτος εἰς τὴν δυστυχίαν!

— Τόσον τὸ χειρότερον, διότι τότε εἶσαι ἀθεράπευτος.

— ὦ! καὶ αὐτοὶ οἱ φιλόσοφοι! ἀνέκραξεν ὁ νεαρώτερος τῶν δαιτυμόνων. Δὲν πρέπει κα-

νεὶς νὰ τοὺς ἀκούῃ! Εἶνε μηχαναὶ θεωριῶν καὶ τίποτε ἄλλο. Σοὺ κατασκευάζουν θεωρίας παντὸς εἶδους, αἱ ὁποῖαι δὲν ἀξίζουν καὶ τὸν κόπον νὰ τὰς δοκιμάσῃ τις! Νυμφεύσου, φίλε μου, νυμφεύσου! Καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον θὰ ἔκαμνα, ἂν δὲν εἶχα κάμει ὄρκον νὰ μὴ κάμω ποτέ μου τίποτε. Νυμφεύσου, φίλε μου, καὶ εἴθε, καθὼς λέγουσιν οἱ ποιηταί μας, νὰ σοῦ φαίνωνται πάντοτε οἱ δύο φοίνικες τρυφερὰ ἡνωμένοι. Φίλοι μου! πῖνω ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τοῦ ξένου μας!

— Καὶ ἐγὼ, ὑπέλαβεν ὁ φιλόσοφος, πῖνω ὑπὲρ τῆς προσεχούς ἐπεμβάσεως προστάτου τινὸς θεοῦ, ὅστις νὰ τοῦ δώσῃ πρῶτον ὀλίγην δυστυχίαν, διὰ νὰ τὴν καταστήσῃ εὐτυχῇ!

Μετὰ τὴν παράδοξον αὐτὴν πρόποσιν οἱ συνδαιτυμόνες ἠγέρθησαν, προσήγγισαν τοὺς γρόνθους των, ὡς πυγμαῖοι πρὸ τῆς πάλης, κατεβίβασαν καὶ ἀνεβίβασαν αὐτοὺς προσκλίναντες τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπεχωρίσθησαν.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς τῆς αἰθούσης, ἐν ἣ τὸ γεῦμα τοῦτο ἐδίδετο, ἐκ τοῦ ξενικοῦ τῶν ὄψων, ἅτινα τὸ ἀπετέλουν, ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τῶν δαιτυμόνων καὶ τῶν ἐκφράσεών των, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τοῦ παραδόξου τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, ἐμάντευσε βεβαίως ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἐπρόκειτο περὶ Κινέζων· οὐχὶ ἐξ ἐκεῖνων ἐννοεῖται, οἵτινες φαίνονται ἀποκοπέντες ἐκ τίνος ἀλεξινέμου ἢ ἀποσπασθέντες ἐξ ἀργιλλοπλάστου σινικοῦ σκεύους, ἀλλ' ἐκ τῶν νεωτέρων κατοίκων τοῦ Οὐρανίου Κράτους, οὓς ἐξευρωπάϊσαν ἡδὴ αἱ σπουδαί των, αἱ περιηγήσεις των καὶ αἱ συχναὶ αὐτῶν συγκοινωνίαι πρὸς τοὺς πεπολιτισμένους τῆς Δύσεως.

Ἀλλ' ὅμως δὲ ἐντός τῆς αἰθούσης ἐνὸς τῶν πλωτῶν κήπων τοῦ ποταμοῦ τῶν Μαργαριτῶν, ἐν Καντῶνι, εἶχεν ἐστιάσει ὁ πλούσιος Κιν-Φὸ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου φίλου του Βάγγ, τοῦ φιλοσόφου, τέσσαρας τῶν καλλίστων φίλων τῆς νεότητός του· τὸν Πάο-Σέν, μανδαρινὸν τετάρτης τάξεως, φέροντα κομβίον κυανοῦν, τὸν Γιν-Πάγγ, πλούσιον ἔμπορον μεταξωτῶν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Φαρμακοποιῶν, τὸν ἐν ἀσωταίαις γεγηρακότα Τιμ καὶ τὸν λόγιον Χουάλ.

Ἐγίνοντο δὲ ταῦτα τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην ἡμέραν τῆς τετάρτης σελήνης, κατὰ τὴν πρώτην τῶν πέντε φυλακῶν, εἰς ἃς τοσοῦτον ποιητικῶς κατανέμονται αἱ ὥραι τῆς κινεζικῆς νυκτός.

Β'

Ὅπου καθάρωτερον διαγράφεται ὁ Κιν-Φὸ καὶ ὁ φιλόσοφος Βάγγ.

Ὁ Κιν-Φὸ εἶχε δώσει τὸ ἀποχαιρετιστικὸν ἐκεῖνο γεῦμα εἰς τοὺς ἐν Καντῶνι φίλους του, διότι ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κουάγγ-Τόγγ εἶχε ζήσει μέρος τῆς νεότητός του. Ἐκ τῶν πολλῶν ἐπαίρων, οὓς ἔχει συνήθως πλούσιος καὶ γενναῖος ἀνὴρ, οἱ τέσσαρες δαιτυμόνες τοῦ πλωτοῦ κήπου ἦσαν οἱ μό-

νοι ἀπομένοντες αὐτῷ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Τοὺς ἄλλους εἶχε διασκορπίσει ἡ φορὰ τῆς τύχης, καὶ μάτην ἠθελεν ἐκεῖνος προσπαθῆσαι νὰ τοὺς ἀνέυρῃ.

Ὁ Κιν-Φὸ κατόκει τότε ἐν Σάγγ-Χαῖ, μετέβη δὲ εἰς Καντῶνα, ὅπως ἀλλάξῃ κάπως ἀέρα ἢ πληξίς του διὰ τῆς ὁδοιπορίας. Τὴν αὐτὴν ὁμως ἐκεῖνην ἐσπέραν ἐμελλε νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἀτμοπλοίου, ὅπερ προσεγγίζει εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς ἀκτῆς, καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἡσύχως εἰς τὸν οἶκόν του.

Ὁ Βάγγ εἶχε συνοδεύσει τὸν Κιν-Φὸ, διότι ὁ φιλόσοφος οὐδέποτε ἄφινε τὸν μαθητὴν του, ὅστις τοιουτοτρόπως οὐδέποτε ἐστρεφεῖτο διδασχῆς. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε, ὅτι ἡκιστα προσεῖχεν εἰς αὐτήν. Τὰ ἀξιώματα καὶ τὰ γνωμικὰ τοῦ Βάγγ ἐχάνοντο εἰς μάτην, ἀλλ' ἡ «μηχανὴ θεωριῶν», ὡς τὴν ἀπεκάλεσεν ὁ Τιμ, παρήγε πάντοτε ἀκάματος καὶ ἀνεξάντλητος.

Ὁ Κιν-Φὸ ἦν ὁ τύπος τῶν Κινέζων τοῦ Βορῆ, ὃν ἡ φυλὴ τείνει νὰ μεταμορφωθῇ, καὶ οἵτινες οὐδέποτε προσφκειώθησαν τοὺς Ταρτάρους. Δὲν θ' ἀνεύρισκέ τις τὸν ὁμοῖόν του εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας, ὅπου ἀνώτεραι καὶ κατώτεραι τάξεις συνανέμιγθησαν μετὰ τῆς μαντσουϊκῆς φυλῆς. Ὁ Κιν-Φὸ οὔτε ἐκ πατρὸς οὔτε ἐκ μητρὸς, ὢν ἀμφοτέρων αἱ οἰκογένειαι εἶχον μείνει μακρὰν τῶν κατακτητῶν, εἶχε σταλαγμὸν ταρταρικοῦ αἵματος εἰς τὰς φλέβας του. Ὑψηλός, εὐσωμὸς, λευκὸς μᾶλλον ἢ ὠχρός, εὐθείας ἔχων τὰς ὀφρὺς καὶ ὀριζοντίους τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνεπαίσθητος μὲν ἀνασσευρμένους πρὸς τοὺς κροτάφους, εὐθείαν δὲ τὴν ῥίνα καὶ τὴν μορφήν οὐδόλως ἐπίπεδον, ἤθελε παρατηρηθῇ μετὰ τῶν ὠραιότερων καὶ τῆς ἐσπερίας ἀνδρῶν.

Ὁ Κιν-Φὸ δὲν ἐφαίνετο Κινέζος οὔτε ἐκ τοῦ ἐπιμελῶς ἐξυρισμένου κρανίου του, οὔτε ἐκ τοῦ ἀτρίχους μετώπου καὶ τραχήλου του, οὔτε ἐκ τῆς μεγαλοπρεποῦς οὐρᾶς, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἀνελίσσεται ἐπὶ τῶν νώτων του ὡς ὁ φῖς μελανός. Μεγάλως ἐπιμελούμενος ἑαυτόν, ἔφερε λεπτὸν μύστακα, ἀποτελοῦντα ἡμικύκλιον περὶ τὸ ἄνω χεῖλός του, καὶ ὑπογένειον κάτωθεν, ἅτινα συνετέλουν ὁμοῦ τὸ ἀκριβὲς σχῆμα δι' οὗ γράφεται μουσικῶς ἡ τοῦ ἡχοῦ παράτασις. Οἱ ὀνυχές του, μακρότεροι ὑπεκατομέτρου, κατεδείκνυν ὅτι ἀνῆκεν εἰς τοὺς εὐδαίμονας ἐκείνους θνητοὺς, οἵτινες δύνανται νὰ ζώσιν οὐδὲν πράττοντες. Ἰσως δὲ προσέτι καὶ τὸ νωχελές του διάδημα καὶ τὸ ὑπέρφρον αὐτοῦ ἦθος ἐπλήξανον τὴν ἐντύπωσιν τοῦ καθὼς πρέπει ἀνθρώπου, ἢ ἐνεποῖε τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δὲ ὁ Κιν-Φὸ εἶχε γεννηθῇ ἐν Πεκίνω, δι' ὃ μεγάλως οἱ Κινέζοι σεμνύνονται. Πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν ἠδύνατο ἀλαζόνως ν' ἀπαντήσῃ: Κατάγομαι ἀνωθεν.

Ὁ πατὴρ του Τσογγ-Χέου κατόκει ἀληθῶς

ἐν Πεκίνῳ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του, ἦν δ' ἐξαέτης μόλις ὁ Κιν-Φό, ὅτ' ἐκείνος μετέβη εἰς Σάγγ-Χάϊ.

Ὁ ἀξιότιμος αὐτὸς Κινέζος, ἐκ διακεκριμένης οἰκογενείας τοῦ βορρᾶ καταγόμενος, εἶχεν, ὡς πάντες αὐτοῦ οἱ συμπατριῶται, φύσιν ἐξόχως ἐμπορικὴν. Κατὰ τὰ πρῶτα τοῦ σταδίου τοῦ ἔτη πᾶν ὅ,τι παράγει ἡ πολυάνθρωπος ἐκείνη χώρα, χαρτὰ τοῦ Σουα-Τόου, μεταξωτὰ τοῦ Σού-Τσέου, σακχάρεις κρυσταλλωμέναι τῆς Φορμόζας, τέϊα τοῦ Χαγκόου καὶ τοῦ Φοσού, σίδηρα τοῦ Χομάν, χαλκὸς ἐρυθρὸς ἡ κίτρινος τοῦ Γιουνάν, πάντα ταῦτα ὑπῆρξαν δι' αὐτὸν φοιτῆται ἐμπορίου καὶ κερδοσκοπίας ἀντικείμενον.

Ὁ κύριος αὐτοῦ ἐμπορικὸς οἶκος, τὸ γόγγ' αὐτοῦ, εὐρίσκετο ἐν Σάγγ-Χάϊ, ἀλλ' εἶχε καὶ ὑποκαταστήματα ἐν Νάν-κίγγ, Τιέν-τσίν, Μακάω καὶ Χόγγ-Κόγγ. Οἰκίτης πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν κίνησιν, μετέφερε τὰ ἐμπορεύματά του διὰ τῶν ἀγγλικῶν ἀτμοκινήτων, καὶ διὰ τοῦ ἡλεκτρικοῦ σύρματος ἐλάμβανε τὰς τιμὰς τῶν μεταξωτῶν ἐν Λὸν καὶ τοῦ ὀπίου ἐν Καλκούττη. Οὐδεὶς τῶν πρακτόρων αὐτῶν τῆς προόδου, ἀτμὸς ἡ ἡλεκτρισμός, εὐρίσκειν αὐτὸν ἀπρόσιτον, ὡς εἶνε οἱ πλεῖστοι τῶν Κινέζων, ὑπὸ τὴν ἐπὶ-βερνήσεως, ὧν ἡ πρόοδος ἐλαττοῖ κατ' ὀλίγον τὸ γόγγρον.

Ἀπλῶς εἰπεῖν ὁ Τσογγ-Χέου ἐνῆργησε τοσοῦτον ἐπιδεξιῶς, κατὰ τε τὸ ἐσωτερικόν του ἐμπόριον καὶ τὰς συναλλαγὰς αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐμπορίων καὶ τὰς συναλλαγὰς αὐτοῦ πρὸς τοὺς πορτογαλικούς, γαλλικούς, ἀγγλικούς καὶ ἀμερικανικούς οἰκούς τοῦ Σάγγ-Χάϊ, τοῦ Μακάου καὶ τοῦ Χόγγ-Κόγγ, ὥστε καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Κιν-Φό ἐγεννᾶτο, ἡ περιουσία του ὑπερέβαινε ἤδη τὰς τετρακοσίας χιλιάδας ταλλήρων. Τὸ ταμῖεμα δὲ τοῦτο ἐμελλε νὰ διπλασιασθῇ ἐν τὸς ὀλίγου, χάρις εἰς τὴν νέαν καὶ παράδοξον ἀνθρωπεμπορίαν τῆς Κίνας πρὸς τὴν Ἀμερικὴν.

Ὡς γνωστὸν, ὁ πληθυσμὸς τῆς Κίνας εἶνε λίαν ἄφθονος καὶ δυσανάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ εὐρέος ἐκείνου κράτους, ὅπερ διαφόρως μὲν ἀλλὰ ποιητικῶς πάντοτε ἀποκαλεῖται Οὐράνιον Κράτος, Μέσον Κράτος, Κράτος ἡ Γῆ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ὑπολογίζεται περὶ τὰ τριακόσια ἐξήκοντα ἑκατομμύρια κατοίκων, καὶ ἀποτελεῖ οὕτω τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ὁλοκλήρου τῆς γῆς. Οὕτω δέ, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν τρώγῃ ὁ πτωχὸς Κινέζος, τρώγει ὅμως πάντοτε, ἡ δὲ Κίνα, μ' ὅλους αὐτῆς τοὺς ἀπείρους ὀρυζῶνας καὶ κεγχρεῶνας, δὲν ἀρκεῖ νὰ τὸν θρέψῃ. Τούτου δ' ἕνεκα τὸ πλεονάζον τῶν κατοίκων τείνει νὰ ἐξέλθῃ τῆς Κίνας διὰ τῶν ῥημάτων, ἅτινα τὰ ἀγγλικά καὶ γαλλικά τηλεβόλα ἠνοίξαν εἰς τὰ ὑλικά καὶ ἡθικά τείχη τοῦ Οὐράνιου Κράτους. Ἐξεχύθη δὲ τὸ πλεόναν-

σμα τοῦτο πρὸς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ ἰδίως τὴν Καλιφορνίαν. Ἀλλ' ἡ μετὰγγις αὕτη ἐγένετο τοσοῦτον βιαίως, ὥστε τὸ ἀμερικανικὸν συνέδριον ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ μέτρα περιοριστικὰ κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης, ἥτις καὶ ἀπεκλήθη μάλιστα τραχέως κίτρινος πυρετός. Ὡς ὀρθῶς παρετηρήθη, πεντήκοντα ἑκατομμύρια Κινέζων ἐποίκων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις δὲν ἤθελον μὲν ἐπαισθητῶς πτωχύνει τὴν Κίναν, ἤθελον δὲ ἀπορροφήσῃ ἐντελῶς τὴν ἀγγλοσαξωνικὴν φυλὴν πρὸς ὄφελος τῆς μογγολικῆς.

Ὅπως δὴποτε ἡ ἔξοδος ἐγένετο εὐρεῖα καὶ μεγάλη. Οἱ ἔποικοι Κινέζοι, οἱ ζῶντες ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἐκ μιᾶς δρακὸς ὀρυζίου, ἐνὸς κυπέλλου τέϊου καὶ μιᾶς καπνοσύριγγος, δεξιοὶ δὲ εἰς πᾶν ἐπιτήδευμα, ἐπέτυχον ταχέως παρὰ τὴν Ἀλμπράν Αἰμνὴν, ἐν Βιργινίᾳ, Ὁρεγῶνι, καὶ ἰδίως ἐν τῷ κράτει τῆς Καλιφορνίας, ὅπου κατεβίβασαν σπουδαίως τὰ ἡμερομίσθια.

Ἐμορφώθησαν ἐπομένως ἑταιρίαι πρὸς μεταφορὰν τῶν εὐθηνῶν ἐκείνων μεταναστῶν. Πέντε ἐξ αὐτῶν ἐστρατολόγουν εἰς πέντε ἐπαρχίας τοῦ Οὐράνιου Κράτους, καὶ ἕκτη ἐγκατεστάθη ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ. Ἐκεῖναι μὲν ἀπέστελλον, αὐτὴ δὲ παρελάμβανε τὸ ἐμπόρευμα, καὶ πρόσθετόν τι πρακτορεῖον, τὸ τοῦ Τίγγ-Τόγγ, ἐπέστρεφεν αὐτό.

Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἐξήγησιν.

Οἱ Κινέζοι καταλείπουν εὐχαρίστως τὴν πατρίδα των πρὸς ἀναζήτησιν τύχης παρὰ τοῖς Μελικάνοις, ὡς ἀποκαλοῦσι τοὺς κατοίκους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρφ νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ πτώματά των καὶ ταφῶσιν εἰς τὴν γενέτειραν γῆν. Ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο μίαν τῶν κυριωτάτων καὶ ἀπαραιτήτων συνθηκῶν τοῦ συμβολαίου, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δύναται ν' ἀποφύγῃσιν αὐτὴν αἱ ἑταιρίαι.

Οὕτω δὲ τὸ πρακτορεῖον τοῦ Τίγγ-Τόγγ, ἄλλως Πρακτορεῖον τῶν Νεκρῶν ὀνομαζόμενον, καὶ ἴδια κεφάλαια διαθέτον, ἀποστολὴν ἔχει νὰ ναυλῶνι νεκροφόρα σκάφη, ἅτινα ἀποπλέουσι πλήρη ἐξ Ἀγίου Φραγκίσκου εἰς Σάγγ-Χάϊ, Χόγγ-Κόγγ ἢ Τιέν-Τσίν. Νέον ἐκ τούτου ἐμπόριον καὶ νέα κέρδους πηγή.

Ὁ ἐπιτήδειος καὶ ἐπιχειρηματικὸς Τσογγ-Χέου ἐνόησε τοῦτο. Ὅτε δὲ ἀπέθανε τὸ 1866, ἦτο διευθυντὴς τῆς ἑταιρίας Κουάγγ-Τάν, ἐν τῇ ὁμωνύμῳ ἐπαρχίᾳ, καὶ ὑποδιευθυντὴς τοῦ Νεκρικοῦ Ταμείου ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Κιν-Φό, ὀρφανὸς πατὴρ καὶ μητὴρ, ἐκληρονόμει περιουσίαν τεσσάρων περίπου ἑκατομμυρίων φράγκων, εἰς μετοχὰς τῆς Κεντρικῆς Καλλιφορνικῆς Τραπεζῆς, ἃς ἔσχε τὴν φρόνησιν νὰ διατηρήσῃ.

Ὅτε ἀπώλεσε τὸν πατέρα του ὁ νεαρός, ἐνέα μόλις καὶ δεκαετής, κληρονόμος, ἤθελεν εὐ-

ρεθῇ μόνος, ἂν δὲν εἶχε τὸν Βάγγ, τὸν ἀχώριστον Βάγγ, μέντορά του καὶ φίλον του.

Τί δὲ ἦτο ὁ Βάγγ οὗτος; Ἀπὸ δεκαεπτά ἡδὴ ἔτων ἔζη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Σάγγ-Χάϊ, ὁμοτράπεζος τοῦ πατρὸς πρὶν ἢ γεῖναι τοῦ υἱοῦ ὁμοτράπεζος. Πλὴν πόθεν ἤρχετο; Ὅποιον ἦτο τὸ παρελθόν του; Εἰς τὰς σκοτεινὰς ταύτας ἐρωτήσεις μόνον ὁ Τσογγ-Χέου καὶ ὁ Κιν Φό ἠδύναντο ν' ἀπαντήσωσιν.

Ἄν δ' ἔκρινον πρέπον νὰ τὸ πράξωσιν, ὅπερ ἀπίθانون, ἰδοὺ τί ἠθέλομεν μάθει.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ, ὅτι ἡ Κίνα εἶνε κατ' ἐξοχὴν τὸ βασίλειον, ἐν ᾧ αἱ ἐπαναστάσεις δύναται νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ν' ἀναστατώσωσιν ἑκατοντάδας χιλιάδων. Κατὰ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ἡ διάσκημος δυναστεία τῶν Μίγγ, κινεζικὴν ἔχουσα τὴν καταγωγὴν, ἐβασίλευεν ἀπὸ τριακοσίων ἡδὴ ἔτων ἐν Κίνα, ὅτε, τὸ 1644, ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς, μὴ δυνάμενος ν' ἀντιστῇ μόνος κατὰ τῶν ἀπειλούντων τὴν πρωτεύουσάν του ἀποστατῶν, ἐζήτησε βοήθειαν παρὰ ταρτάρου βασιλείας.

Ὁ βασιλεὺς εἰσήκουσε πρόθυμος τὴν παράκλησιν, καὶ ἐπελθὼν ἐδίωξε τοὺς ἀποστάτας ὥφελθεις ὅμως ἐκ τῶν πραγμάτων, ἀνέτρεψε τὸν ἐπικαλεσάμενον τὴν βοήθειάν του, καὶ ἀνηγόρευσε αὐτοκράτορα τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ υἱὸν Σούν-Τσέ.

Ἐκτοτε ἡ ταρταρικὴ ἀρχὴ ἀντικατέστησε τὴν κινεζικὴν, καὶ αὐτοκράτορες μαντσοῦι κατέλαβον τὸν θρόνον.

Καὶ συνεχωρεύθησαν μὲν κατ' ὀλίγον, ἰδίως εἰς τὰ κατώτερα τοῦ λαοῦ στρώματα, αἱ δύο φυλαί, ἀλλὰ παρὰ ταῖς πλουσίαις οἰκογενείαις τοῦ βορρᾶ ὁ μετὰξὺ Κινέζων καὶ Ταρτάρων χωρισμὸς διετηρήθη αὐστηρότερον, ὁ δὲ τύπος ἐκατέρων διακρίνεται καὶ σήμερον ἔτι, πρὸ πάντων κατὰ τὰς βορείας τοῦ κράτους ἐπαρχίας, ὅπου ἐσκήνωσαν οἱ ἀδιάλλακτοι, οἱ πιστοὶ διαμεινάντες εἰς τὴν ἐκπεσοῦσαν δυναστείαν.

Εἰς τούτων ἦτο καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Κιν-Φό, μὴ διαψεύσας τὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας του, ἥτις ἠρνήθη νὰ συνδιαλλαγῇ πρὸς τοὺς Ταρτάρους. Ἦθελε δὲ πρόθυμος μετὰσχει πάσης ἐνεργείας, ἂν, καὶ μετὰ τριακόσια ἡδὴ ἔτη, ἠγείρετο ἐπανάστασις τις κατὰ τῆς κρατούσης δυναστείας.

Περὶ τὸν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Κιν-Φό συνεμερίζετο ἐντελῶς τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ δοξασίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1866 ἐβασίλευεν ἔτι ὁ αὐτοκράτωρ Σιέν-Φόγγ, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις ἐκέρυξε τὸν κατὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας πόλεμον, περατωθέντα διὰ τῆς ἐν Πεκίνῳ συνθήκης τὴν 25 Ὀκτωβρίου τοῦ εἰρημένου ἔτους.

Πρὸ τῆς ἐποχῆς ὅμως ταύτης φοβερὰ ἐπαναστάσεις ἠπέλπει ἡδὴ τὴν βασιλεύουσαν δυναστείαν. Οἱ Τσάγγ-Μάο ἢ Τάϊ-Πίγγ, οἱ μακρόκομοι

ἐπαναστάται, εἶχον καταλάβει ἐν ἔτει 1853 τὸ Νάν-Κίγγ καὶ τὸ Σάγγ-Χάϊ ἐν ἔτει 1855. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Σιέν-Φόγγ, ὁ νεαρὸς αὐτοῦ υἱὸς διὰ μεγάλων ἀγώνων κατώρθωσε ν' ἀποκρούσῃ τοὺς Τάϊ-Πίγγ.

Χωρὶς τοῦ ἀντιβασιλέως Λί, τοῦ πρίγκηπος Κόγγ καὶ ἰδίως τοῦ ἀγγλοῦ συνταγματάρχου Γόρδων, δὲν θὰ κατώρθωνεν ἴσως νὰ σώσῃ τὸν θρόνον του.

Διότι οἱ Τάϊ-Πίγγ, ἄσπονδοι τῶν Ταρτάρων ἐχθροί, καὶ ἰσχυρότατα πρὸς ἐπανάστασιν συνεταγμένοι, ἐπέζητουν τὴν ἀντικατάστασιν τῆς δυναστείας τῶν Τσίγγ διὰ τῆς δυναστείας τῶν Βάγγ. Ἀπετέλουν δὲ τέσσαρα διακεκριμένα σώματα· τὸ μὲν πρῶτον, σημαίαν ἔχον μελανὴν, ἀποστολὴν εἶχε τὸν φόνον· τὸ δὲ δεύτερον, ἐρυθρὰν ἔχον τὴν σημαίαν του, προορισμὸν εἶχε νὰ πυρπολῇ· τὸ τρίτον, μὲ κίτρινην σημαίαν, σκοπὸν εἶχε τὴν λαφυραγωγίαν· καὶ τὸ τέταρτον τέλος, σημαίαν ἔχον λευκὴν, ἦτο ἐπιτετραμμένον τὴν ἐπισίτισιν τῶν ἄλλων.

Ἐν τῷ Κιάνγγ-Σού ἐγένοντο σπουδαῖαι στρατιωτικαὶ ἐνέργειαι. Τὸ Σού-Τσέου καὶ τὸ Κιάν-Χίγγ, πέντε λεύγας ἀπέχοντα τοῦ Σάγγ-Χάϊ, περιῆλθον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπαναστατῶν, καὶ μετὰ πολλοὺς μόλις ἀγῶνας ἀνεκτήθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοκρατορικῶν στρατευμάτων. Καὶ αὐτὸ τὸ Σάγγ-Χάϊ ἠπειλήθη καὶ προσεδόληθαι μάλιστα τὴν 18 Αὐγούστου 1860, καθ' ἣν στιγμὴν οἱ στρατηγοὶ Γράντ καὶ Μοντωβάν, διοικοῦντες τὸν ἀγγλογαλλικὸν στρατόν, ἐκανονοβόλουν τὰ φρούρια τοῦ Πέϊ-Χό.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνον ὁ Τσογγ-Χέου, πατὴρ τοῦ Κιν-Φό, κατῴκει πλησίον τοῦ Σάγγ-Χάϊ, οὐχὶ μακρὰν τῆς μεγαλοπρεποῦς γεφύρας, δι' ἧς οἱ Κινέζοι μηχανικοὶ εἶχον ζεύξει τὸν ποταμὸν Σού-Τσέου. Δὲν τὸν δυσπρόστησε δὲ βεβαίως ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη τῶν Τάϊ-Πίγγ, ἀφοῦ ἀπηυθύνετο κυρίως κατὰ τῆς ταρταρικῆς δυναστείας.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε τὴν ἐσπέρην τῆς 18 Αὐγούστου, μετὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ἐπαναστατῶν πέραν τοῦ Σάγγ-Χάϊ, ἡ θύρα τῆς κατοικίας τοῦ Τσογγ-Χέου ἠνεόχθη βιαίως.

Φυγὰς τις, κατωρθώσας νὰ διαφύγῃ τοὺς διώκτας του, ἦλθε καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Τσογγ-Χέου. Οὐδὲν πλεον εἶχεν ὄπλον ὁ δυστυχὴς πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ, καὶ οὐδεμίαν εἶχε σωτηρίας ἐλπίδα, ἂν ἐκεῖνος παρ' οὗ ἐζήτηι ἄσυλον παρέδιδεν αὐτὸν εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς στρατιώτας.

Ἀλλ' ὁ πατὴρ τοῦ Κιν-Φό δὲν ἠδύνατο νὰ προδώσῃ ἕνα Τάϊ-Πίγγ, εἰς τὴν οἰκίαν του καταφυγόντα.

Ἐκείσε λοιπὸν τὴν θύραν καὶ τῷ εἶπε· — Δὲν θέλω νὰ μάθω, οὐδὲ θὰ μάθω ποτὲ πότες εἶσαι, τί ἔκαμες, πόθεν ἔρχεσαι! Εἶσαι ξέ-

νος μου, καὶ ἐπομένως, δι' αὐτὸ καὶ μόνον, ἀσφαλὲς εἰς τὸν οἶκόν μου.

Ὁ Φυγάς ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἵνα ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του. . . ἀλλὰ μόλις εἶχε τὴν δύναμιν.

— Τὸ ὄνομά σου ; ῥώπτησεν ὁ Τσογγ-Χέου.
— Βάγγ!

Ἦτο δ' ἄλλῃθως ὁ Βάγγ, σωθεὶς διὰ τῆς γενναϊότητος τοῦ Τσογγ-Χέου, γενναϊότητος ἥτις ἠδύνατο νὰ στερήσῃ αὐτὸν τῆς ζωῆς, ἂν ἐγεννᾶτο ὑποφία ὅτι ὁ οἶκός του ὑπῆρξεν ἄσυχον ἐπαναστάτου. Ἀλλ' ὁ Τσογγ-Χέου ἦν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἀνδρῶν, δι' οὓς πᾶς ξένος εἶνε ἱερός.

Μετά τινα ἔτη ἡ ἐξέγερσις τῶν ἐπαναστατῶν εἶχεν ὀριστικῶς κατασταλῆ, κατὰ δὲ τὸ 1864 ὁ αὐτοκράτωρ Τάι-Πίγγ, πολιορκηθεὶς ἐντὸς τοῦ Νάν-Κίγγ, ἀπέθνησκεν ἐκ δηλητηρίου, ἵνα μὴ πέσῃ ζῶν εἰς χεῖρας τῶν αὐτοκρατορικῶν.

Ὁ Βάγγ ἔμεινεν ἔκτοτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ εὐεργέτου του, καὶ οὐδέποτε τοῦ ἐξητήθη λόγος τοῦ παρελθόντος του. Οὐδεὶς περὶ αὐτοῦ τὸν ῥώπτησεν, ἴσως διότι ἐφοβοῦντο καὶ νὰ τὸ μάθωσιν. Αἱ ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν διαπραχθεῖσαι ὁμότητες ἦσαν, ὡς ἐλέγετο, φοβεραί. Ὑπὸ τίνα σημαίαν εἶχεν ἄρ' ἂν στρατεύσει ὁ Βάγγ ; ὑπὸ τὴν κιτρινὴν, τὴν ἐρυθράν, τὴν μελανήν, ἢ τὴν λευκὴν ; Καλλίτερον ὅπως δῆποτε ἦτο νὰ μένῃ τοῦτο ἄγνωστον, καὶ νὰ διατηρῆται τοῦναντίον ἡ πλάνη, ὅτι ἀπετέλει μέρος τοῦ τροφοδοτικῆς σώματος.

Οὕτως ὁ Βάγγ, κατευχαριστήμενος ἄλλως διὰ τὴν τύχην του, ἔμεινεν σύσσιτος τοῦ φιλοξένου ἐκείνου οἴκου. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ Τσογγ-Χέου, ὁ υἱὸς του οὐδὲ καὶ διελογίσθη νὰ τὸν ἀποχωρισθῇ, τοσοῦτον εἶχε συνειθίσει τὴν συναστροφὴν τοῦ ἐρασμίου ἀνδρός.

Ἀλλῃθως ὅμως, καθ' ὃν χρόνον ἀρχεται ἡ ἡμετέρα ἱστορία, τίς ἤθελεν ἀναγνώσει ἀρχαίον Τάι-Πίγγ—φονέα δηλαδή, ἢ λαφυραγωγὸν ἢ ἐμπρηστήν—ὑπὸ τὸν πέντε καὶ πεντηκονταετῇ ἐκείνον φιλόσοφον, τὸν διοπτροφόρον ἠθικολόγον, τὸν κινεζικώτατον ἀλλῃθως Κινέζον, μὲ τὸν παροικιακὸν αὐτοῦ μύστακα καὶ τὰ πρὸς τοὺς κροτάφους ἀνασεστυμένα ὄμματα;

Μακρὰν φέρων καὶ ἀμαυρὰν τὸ χρῶμα ἐσθῆτα, τὴν ζώνην ἔχων ἀνιούσαν πρὸς τὸ στήθος—ἐνεκα προκυπτούσης ἤδη εὐσαρκίας—καὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς του συμφωνώτατον πρὸς τὸ αὐτοκρατορικὸν διάταγμα, τουτέστι πῖλον ἐκ μιλωτῆς, οὗτινος ὁ γῦρος περιεκύκλου σκουφρον, ὅθεν κατέπιπτον κόρυμβοι πορφυροῖ—ἐφαίνετο ἀγαθὸς τις καθηγητὴς φιλοσοφίας, εἰς τῶν σοφῶν ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσι πρόχειρον τὴν χρῆσιν τῶν ὀγδοήκοντα χιλιάδων χαρακτήρων τῆς κινεζικῆς γραφῆς, λόγιός τις τῆς ἀνωτέρας διαλέκτου, ἀριστεὺς διδασκατορικῶν ἐξετάσεων, δι-

καίωμα ἔχων νὰ διέρχεται ὑπὸ τὴν μεγάλην τοῦ Πεκίνου πύλην, ἥτις προῶριστα ἀποκλείστικῶς διὰ τὸν Ἰὶν τοῦ Οὐρανοῦ.

Τίς οἶδεν ὅμως ; Ἰσως, λησμονῶν φρικῶδες παρελθόν, ὁ ἐπαναστάτης εἶχε βελτιωθῇ ἐκ τῆς συγχρωτίσεως τοῦ ἀγαθοῦ Τσογγ-Χέου, τραπεῖς ἀνεπαισθήτως τὴν ὁδὸν τῆς θεωρητικῆς φιλοσοφίας.

Ἐκ τούτων πάντων ἐξηγεῖται, πῶς τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ Κιν-Φὸ καὶ ὁ Βάγγ, οἵτινες οὐδέποτε ἀπεχωρίζοντο, ἦσαν δυοῦ ἐν Καντῶνι, καὶ πῶς, μετὰ τὸ ἀποχωριστικὸν ἐκεῖνο γεῦμα, ἐβιάζον ἀμφοτέρω παρὰ τὴν προκομαίαν, ἀναζητοῦντες τὸ ἀτμοκίνητον, ὅπερ ἐμελλε νὰ μεταφέρῃ αὐτοὺς ταχέως εἰς Σάγγ-Χαῖ.

Ὁ Κιν-Φὸ ἔβαινε σιωπηλὸς καὶ πῶς περιφρονεῖς ὁ δὲ Βάγγ, ἀριστερᾷ βλέπων καὶ δεξιᾷ, φιλοσοφῶν περὶ σελήνης καὶ ἀστέρων, διήρχετο μειδίων ὑπὸ τὴν πύλην τῆς «Αἰωνίας ἀγνότητος», ἥτις δὲν τῷ ἐφαίνετο ἀρκετὰ ὑψηλὴ διὰ τὸ ἀνάστημά του, ὑπὸ τὴν πύλην τῆς «Αἰωνίας Χαρᾶς», ἥς αἱ πτυχὲς τῷ ἐφαίνοντο ἀναπεπταμέναι ἐνώπιον τῆς ἰδίας του ζωῆς, καὶ εἶδε τέλος βυθιζομένους εἰς τὸ σκότος τοὺς πύργους τῆς Παγόδας τῶν Πεντακοσίων Θεοτήτων.

Τὸ ἀτμόπλοιο Πέρμα ὥρμει ἐνώπιόν των, ὑπὸ ἀτμὸν εὐρισκόμενον. Ὁ Κιν-Φὸ καὶ ὁ Βάγγ ἐγκατεστάθησαν ἐντὸς τῶν δύο κοιτωνίσκων, οἵτινες εἶχον προκαταληφθῇ δι' αὐτοὺς. Τὸ ταχύ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ τῶν Μαργαριτῶν, ὅπερ παρὰσφύρει καθ' ἐκάστην μετὰ τῆς ἰλῦος τῶν δολφίνων καὶ πτώματα καταδίκων, μετέδωκε μεγίστην ταχύτητα εἰς τὸ ἀτμοκίνητον. Τὸ σκάφος διέπλευσεν οὕτως ὡς βέλος τὰ τῆδε κάκεισε ὑπὸ τῶν γαλλικῶν τηλεθόλων ἀφελέντα ἐρείπια, παρέπλευσε τὴν ἐννεώροφον παγόδαν τοῦ Ἀφ-Ουάι, καὶ τὴν καμπὴν τοῦ Ζαρδάυν, ἐγγὺς τῆς Βαμπόα, ὅπου ὁρμοῦσι τὰ μέγιστα τῶν πλοίων, καὶ παρῆλθεν ἐν μέσῳ τῶν νησιδρίων καὶ τῶν ἐκ βαμβοκαλάμων φραγμῶν τῶν δύο ὀχθῶν.

Τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιόμετρα, ἥτοι τὰ τριακόσια ἑβδομηκονταπέντε «λί», ἅτινα χωρίζουσι τὴν Καντῶνα ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ, διηλύθησαν ἐντὸς τῆς νυκτός. Κατὰ δὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἡ Πέρμα ὑπερέβαινε τὸ «Στόμα τῆς τίγρεως» καὶ τὰς δύο αὐτοῦ θινώδεις σύρτεις. Ἡ τῆς Βικτωρίας κορυφὴ ἐπὶ τῆς νήσου Χόγγ-Κόγγ, ὑψηλὴ χιλίους ὀκτακοσίους εἰκοσιπέντε πόδας, ἐπεφάνη πρὸς στιγμὴν διὰ τῆς πρωϊνῆς ὁμίχλης, καὶ μετ' αἰσιώτατον τέλος διάπλουν ὁ Κιν-Φὸ καὶ ὁ φιλόσοφος, διασχίζοντες τὰ κιτρινωπὰ ὕδατα τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ, ἀπεβιβάζοντο εἰς Σάγγ-Χαῖ, ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κιάγγ-Νάν.

(Ἐπὶ συνόχῃ)

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου ἀνέρχεται εἰς 3,577,000, ὁ δὲ τῶν Παρισίων εἰς 4,988,000.

ΤΑ ΤΕΜΠΗ

[Ἐκ τοῦ προσεχῶς ἐκδοθησομένου συγγράμματος τὰ «Θεσσαλικά», ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γεωργιάδου].

Ἀνατολικώτερον τοῦ Ὀλύμπου ἐκτείνεται ἡ Ὀσσα, χωριζομένη ἀπ' αὐτοῦ διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν. Αὕτη, περιβαλλομένη πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ τῆς Ὀσσης, διαβρέεται ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ, ἔχουσα μῆκος μὲν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὴν εἰσόδου τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς ἐξόδου 1—1 1/2 ὥρας, τὸ δὲ πλάτος ποικίλλον μεταξὺ 220 Γαλ. βημάτων καὶ 30 Γαλ. ποδῶν.

Εἰς τὸ ὄνομα τῆς τερπνῆς ταύτης κοιλάδος, τῆς ὡραιότερας ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τοποθεσίαν τῆς τόσον ὡραίας Ἑλλάδος, αἱ χαρμόσυνοι ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαιότητος ἀθροαί παρουσιάζονται εἰς τὴν φαντασίαν. Ἡ δροσερότης τῆς, αἱ γραφικώταται καλλοναί τῆς ἦσαν τόσῳ περίπυστοι, ὥστε πᾶσα ὡραία τοποθεσία, πᾶσα τερπνὴ κοιλάς ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν ἀρχαίων Τέμπη. Ὁ Ὀράτιος ἀποκαλεῖ οὕτω τὴν ἐξοχικὴν αὐτοῦ ἔπαυλιν, ὁ δὲ Βιργίλιος, ἐξυμνῶν τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀγροτικῆς ζωῆς, ὀνομάζει Τέμπη χωρίον κατάρρυτον καὶ κατὰφυτον. Ὁ Θεόκριτος ἐρωτᾷ τὰς Νύμφας, ἂν ἀπατηθεῖσαι ἀπὸ τὴν τερπνότητά τῆς ὡραίας αὐτῆς κοιλάδος ἐπελάθοντο τοῦ Δάφνιδος. Ὁ Λουκανὸς καὶ ὁ Κάτουλλος ἐξυμνοῦσι τὰς καλλονὰς τῆς. Ὁ εὐσεβὴς Φινελῶν, ὄνειροπολῶν τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐντρύφει κατὰ φαντασίαν εἰς τὴν θέαν τῶν καλλωνῶν τῶν Τεμπῶν «je cueille les lauriers des Delphes et je goûte les délices de Tempe». ὁ δὲ Αἰλιανὸς, περιγράφων τὴν εἰδυλλιακὴν καλλονὴν τῆς κοιλάδος, μνημονεύει καὶ τῶν εὐωχιῶν καὶ συμποσίων, ἃ συνετέλουν οἱ περίοικοι ἐν αὐτῇ. Σήμερον ὅμως κατήφεια καὶ σιωπὴ ἐπικρατεῖ ἐκεῖ, καὶ μόνον ὁ κρότος τῶν βημάτων σπανίων τινῶν διαβατῶν ταράσσει τὴν ἥρμian τοῦ τόπου· καὶ τὸ ἔαρ, ὅτε ἡ ἀναγεννωμένη φύσις ἀποδίδει εἰς τὴν κοιλάδα ὅλην τὴν καλλονὴν καὶ τὴν χάριν τῆς, ἀντὶ τῶν ἁσμάτων καὶ τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ θορύβου, ὃν ἀνέπεμπον οἱ γηθόσυνοι κάτοικοι πλέοντες ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ εὐωχοῦμενοι ἐπὶ τῶν τερπνοτάτων αὐτοῦ ὀχθῶν, ἀκούεται μόνον ὁ κρότος τῶν βημάτων τῶν ἐπισκεπτομένων τὴν κοιλάδα πρὸς συλλογὴν τοῦ μέλιτος, ὅπερ εἰσέτι ἐναποθέτουσιν αἱ βιομήχανοι μέλισσαι ἐπὶ τῶν ὑπερκειμένων πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου, τῆς πατρίδος τοῦ ποιμένος Ἀριστέου (Βιργ. Γεω. 4. 317).

Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων περιέγραψαν τὴν κοιλάδα ὁ Αἰβίος (44. 6) ἴσως κατὰ Πολύβιον, ὁ Πλίνιος (Hist. nat. 4, 8, 15) καὶ ὁ Αἰλιανὸς (Π. Ἰστ. Βιβλ. 4). Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ὁ Gell, ὁ Dawhins, ὁ Holland, ὁ Dodwell, ὁ Leake, ὁ Mezières, ὁ Ussing, ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἤδη συγγράμμασιν, ὁ Kriegk (das thessalische Tem-

pe. Leip. 1835), καὶ ὁ Fallmerayer (Fragm. aus dem Orient σ. 432). Καὶ ὁ μὲν Leak καὶ ὁ Dodwell παρέσχον τὴν ἀκριβεστάτην περιγραφὴν τῆς κοιλάδος· οἱ μόνον ὅμως αἰσθανθέντες τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον τῆς τοποθεσίας καὶ τὴν θαυσιανὴν ἐντύπωσιν, ἣν παράγει αὕτη, εἶναι ὁ Ussing, ὁ Fallmerayer καὶ ὁ Mezières. Ἡ κοιλάς αὕτη, λέγει ὁ Mezières, δὲν εἶνε, ὡς ἡδύνατό τις νὰ υποθέσῃ, δροσερά τις καὶ χαρίεσσα τοποθεσία, ὅπως ἀρχαῖοι τινες τὴν περιέγραφαν. Καὶ δὲν ἐλλείπουσι μὲν ἐνταῦθα θαυσιανὰ σκιαὶ μεγαλοπρεπῶν πλατάνων, βλαστανόντων ἐπὶ τῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ, οὔτε δροσερὰ ὕδατα καταρρέοντα ἐκ τῶν πλευρῶν τῶν ὑπερκειμένων ὀρέων, οὔτε χλοεροὶ λειμῶνες, οὔτε πᾶν ὅ,τι τερπνὸν ἡδύνατο νὰ πλάσῃ ποιητικὴ φαντασία, ἀλλὰ τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς κοιλάδος, εἶνε ὅτι ἡ χαρίεσσα αὕτη κοιλάς εἶνε στενὴ, χαίνουσα μεταξὺ δύο γιγαντιαίων ὀρέων, τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου, ἀποσχισθέντων ἀπ' ἀλλήλων διὰ βιαίου σεισμοῦ. Καὶ τῶντιν' τὸ πᾶν φέρει ἐν τῇ κοιλάδι τὰ ἔχνη βιαίας τινὸς καταστροφῆς· οἱ βράχοι εἶνε κατεσχισμένοι καὶ συντετριμμένοι, μὴ ἔχοντες τὴν τελείαν ἐκείνην μορφήν, δι' ἧς περιβάλλει ἡ φύσις τὰ τέλεια ἔργα τῆς. Πολλαχοῦ τοῦ στενοῦ τὸ ὄρος φαίνεται διερρώγος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ ὕψος, αἱ δὲ κάθετοι καὶ ἀντικρύζουσαι ἀλλήλαις πλευραὶ τῆς Ὀσσης καὶ τοῦ Ὀλύμπου ἡδύνατο καὶ σήμερον νὰ τεθῶσιν ἀκριβῶς ἐπ' ἀλλήλων, ἂν ἐξηλείφετο τὸ διαχωρίζον αὐτὰς διάστημα· ἀλλ' ἐνθ' ἂφ' ἐνὸς ἡ θέα τῶν ἐρυθρῶν ἀποτόμων καὶ ὑπερυψηλῶν βράχων, οἵτινες ὑπερκεῖνται ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ, καταπλήσσει τὴν φαντασίαν τοῦ θεωμένου, ὁ ἥσυχος τοῦ Πηνειοῦ ῥοῦς ἂφ' ἐπέρου, ὅστις ἐλαίου δίκην κυλίσει ἡρέμα τὰ ἀργυρὰ νάματα τοῦ, ποῦ μὲν πλατύτερος καὶ σχηματίζων χάριεν τι νησίδριον, ποῦ δὲ στενότερος, αἱ ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς Ὀσσης μικραὶ παρόχθιοι πεδιάδες, αἵτινες διαρρέονται ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ ὄρους κατερχομένων ὑδάτων σχηματίζουσιν ὡραίον χλοερὸν τάπητα, σκιαζόμενον ὑπὸ εὐθαλῶν δένδρων, ἐλαττοῦσι τὴν σοβαρὰν ἀγριότητα τοῦ τόπου καὶ ἀναμιγνύουσιν εἰς τὴν ἱσχυράν ἐντύπωσιν, ἣν ἐμποιοῦσι τὰ μεγάλα θεάματα τῆς φύσεως, τὴν τέρψιν τὴν παραγομένην ἐκ τῆς θέας τῶν χαριεστάτων εἰκόνων. Ἐν τῇ ἐνώσει λοιπὸν τῶν ἀντιθέτων τούτων ἐντυπώσεων κεῖται ὁ ἀληθὲς χαρακτηρισμὸς καὶ τὸ πραγματικὸν μεγαλεῖον τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν. Ἐνέχει αὕτη ὅ,τι ἄγριον καὶ ὅ,τι τερπνὸν ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει· ἂφ' ἐνὸς μὲν κορυφαὶ ὑπερυψηλοὶ καὶ βράχοι κατεσχισμένοι καὶ διηυλακωμένοι ὡς ὑπὸ κεραυνοῦ, ἂφ' ἐπέρου δὲ μεγαλοπρεπῆς καὶ ἥσυχος ποταμὸς κρυπτόμενος ὑπὸ τὴν σκιάν θαυσιανῶν πλατάνων καὶ περι-

βαλλόμενος ὑπὸ δροσερωτάτης χλόης. Καὶ ἀπαντῶσι μὲν καὶ ἀλλαγῇ ἐπίσης ἄγρια ὄρη· ἡ χαράδρα τοῦ Ταυγέτου, αἱ παρὰ τὴν Ἀμάλφην ἐν τῇ κόλπῳ τοῦ Σαλέρνου ἀκταὶ καὶ οἱ βράχοι τοῦ Ταυρομενίου ἐν Σικελίᾳ δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἄγριοι, κατὰ τὸν Mezières, τῶν ἐπιγεμαμένων ἐπὶ τῶν Τεμπῶν πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὀσσης, ἀλλ' ἐκεῖ λείπει ὁ ποταμός καὶ ἡ περὶ αὐτὸν κραταιὰ βλάστησις. Τὰ στενὰ τοῦ Ἀψου εἶνε μὲν ὄχυρά, ἄγρια καὶ μεγαλοπρεπῆ, κάλλιπ ὅμως δένδρων καὶ χλωρότητα ὕλης καὶ διατριβὰς καὶ λειμῶνας ἡδεῖς δὲν ἔχουσι (Πλούτ. Τ. Φλαμ. III.). Ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Σπερχειὸς διαρρέουσιν ὠραίας κοιλάδας, ἀλλὰ δὲν περιβάλλονται ὑπὸ ἀποκρήμνων βράχων. Ὁ Ἀλβις διαρρήγνυον τὰς Σαξωνικὰς Ἀλπεὶς σχηματίζει ὠραίαν κοιλάδα, ἥτις ὅμως οὐσα πλατυτέρα τῶν Τεμπῶν ὑστερεῖ ταύτης καὶ κατὰ τὴν βλάστησιν καὶ κατὰ τὸ ἀπότομον τῶν περιβάλλοντων βράχων, καὶ δὲν δύναται ἐπομένως οὔτε κατὰ τὸ καταπληκτικὸν μεγαλεῖον οὔτε κατὰ τὴν χάριν νὰ παραβληθῇ μετ' αὐτῆς.

Καὶ ἡ μὲν πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου καταπίπτουσα ἀποτόμως εἶνε ἀπρόσιτος, οὐδεμίαν καταλείπουσα ἀτραπὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ποταμοῦ· διὸ καὶ ἡ μόνη ὁδὸς, ἥτις καὶ τὸ πάλαι καὶ νῦν ἀγχι διὰ τοῦ στενοῦ, κεῖται ἐπὶ τῆς Ὀσσης· παρατηροῦνται δὲ ἐνιαχοῦ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ. Οὕτως ἐπὶ μὲν τῆς εἰσόδου πέραν τοῦ χαλίου τῶν Ἀμπελακίων παρατηρεῖται διπλῇ ἀλλὰ ἐσκαμμένη ἐν τῇ βράχῳ ὑπὸ τῶν τροχῶν τῶν ἀμαζῶν πορώτερον δὲ, ἐνθα ὁ ποταμὸς σχηματίζει νησίδιον τι, ὁ δεξιὸς αὐτοῦ βραχίων περιβάλλεται ὑπὸ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ τείχους πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ὁδοῦ καὶ ἀπόκρουσιν τῶν πλγμυρῶν τοῦ ποταμοῦ. Καὶ κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ καὶ ἔτι πορρωτέρω δὲν ὑπερκεῖται ἡ ὁδὸς πολὺ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς κοιλάδος, ἐνθα τὸ πλάτος αὐτῆς εἶνε ἐλάχιστον, ἀναρρίχεται ἡ ὁδὸς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς Ὀσσης, ὅθεν εἰς ἱκανὸν βάθος φαίνεται ῥέων ὁ ποταμός. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἐπὶ τῆς Ὀσσης βαθυτάτη χαράδρα, σχηματισθεῖσα ἴσως συγχρόνως μετὰ τῆς κοιλάδος, παταγωδῶς ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους καταφέρουσα τὰ ἀφρίζοντα ὕδατα ῥυακίου. Ἐν τῇ χαράδρᾳ ταύτῃ παρατηροῦνται κολοσσιαῖα τμήματα βράχων, ἅτινα, ἀποσπασθέντα ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους, ἀνεχαιτίσθησαν ἐν τῇ καταφορᾷ αὐτῶν καὶ φαίνονται ὡσεὶ αἰωρούμενα μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς χαράδρας ταύτης ὑψοῦται βράχος, εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὁποῦ παρατηροῦνται ἐρείπια ἀρχαίου ἐλληνικοῦ φρουρίου, ἐνὸς τῶν 4 πρὸς φρουρήσιν τῆς κοιλάδος κατεσκευασμένων, καὶ τοῦ ὁποῦ ἡ θέσις ἀκριβέστατα ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Διόλου· «quantum vias ipsi qua media et angustissima vallis est

impositum»· ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ βράχου παρατηροῦνται ἐρείπια μεσαιωνικοῦ φρουρίου, τοῦ Κάστρου τῆς Ὁραίας, κειμένου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ Λυκοστόμου. Πέραν τῆς θέσεως ταύτης ἡ κοιλὰς ἀρχεται ἐκ νέου νὰ εὐρύνηται πρὸς τὴν ἔξοδον· καὶ ἀμέσως μὲν μετὰ τὴν μνημονευθεῖσαν χαράδραν ἀπαντῶμεν κατακάθετον βράχον ὡς τινα τετράγωνον πύργον κατασκευασθέντα ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς, οὐχὶ μακρὰν δ' αὐτοῦ ἐκρέει ἐκ τῶν πλευρῶν τῆς Ὀσσης πηγὴ ψυχροτάτου ὕδατος Κρυολόγος καλουμένη, τῆς ὁποίας τὰ κυανὰ ὕδατα ἀπαξιούσι κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Dodwell νὰ ἀναμιχθῶσι μετὰ τῶν θολῶν ὕδατων τοῦ Πηνειοῦ· ἔτι δὲ πορρωτέρω ὑπὲρ τὴν ὁδὸν ἀναγινώσκειται ἐπιγραφὴ Λατινικὴ «L. Casius Longinus proconsul Tempe munivit». Ὁ ἀνθύπατος οὗτος ἦτο εἰς τῶν στρατηγῶν τοῦ Καίσαρος, μνημονευόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ πολέμῳ. Οἱ ἐγγύριοι καλοῦσι τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην Γραμμένον ἄλας, καθότι ἐν τῇ ἀμαθείᾳ αὐτῶν πιστεύουσιν, ὅτι ἐνταῦθα εἶνε καταγεγραμμένον τὸ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὁδοῦ δαπανηθὲν ἄλας· ἐκεῖθεν δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τελευτᾷ ἡ κοιλὰς.

Ἡ ἐν τῇ κοιλάδι τῶν Τεμπῶν βλάστησις εἶνε κραταιοτάτη. Ὑπερύψηλοι πλάτανοι, ἰσοῦψεῖς τῶν ὁποίων οὐδαμοῦ εἶδεν ὁ Mezières, ἱάσμοι, δαφνοκέρασοι, λίγυνοι, ροῖαι, ἱτέαι καὶ ἄλλα ἐπισκιάζουσι τὸ βεῖθρον τοῦ Πηνειοῦ, οὕτινος τὰ ὕδατα φαίνονται ὡσεὶ ἐξερχόμενα ἐκ τῶν κλάδων τῶν ἐν αὐτοῖς λουομένων δένδρων· ἐπὶ δὲ τῶν ἐρυθρῶν πλευρῶν τῶν ὀρέων ἀναρρίχωνται πλεῖστα παράσιτα φυτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν πρίνων, πευκῶν καὶ ἀγριελαιῶν. Ἀραιὰ δὲ καὶ σπανίως θάλλει τὴν σήμερον ἐν τῇ κοιλάδι ἡ ἐρασμία δάφνη, τὸ ἱερὸν φυτὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, εἰς ὃ μετεμορφώθη ἡ περικαλλὴς κόρη τοῦ Πηνειοῦ, φεύγουσα τὸν ἔρωτα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἥτις ὑπενθυμίζει τοὺς ἀρμονικοὺς στίχους τοῦ Ὀιδίου·

Conjux quoniam mea non potes esse
arhos eris certe, dixit, meus. Semper habebant
te coma, te citharae, te nostrae, Laura, pharetrae.

Καὶ τὸ μὲν μεσαιωνικὸν ὄνομα τῆς κοιλάδος Λυκοστόμιον δὲν ἀκούεται πλέον· καλεῖται δὲ σήμερον ἡ κοιλὰς Στενὸν τοῦ Μπαμπᾶ, ἐκ τινος κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῆς κειμένου ὁμωνύμου χωρίου· ἀλλὰ διατηρεῖται εἰσέτι τὸ ἀρχαῖον ὄνομα παρὰ τοῖς περιοικοῖς καὶ μετὰ σεβασμοῦ προφέρονται παρ' αὐτῶν τὰ ἱερὰ Τέμπη. Ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ ἐλατρεύετο τὸ πάλαι ὁ Ἀπόλλων, ὁ θεὸς τῆς καλλονῆς καὶ τῆς χάριτος, πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ καθαρμοῦ, ὃν ὑπέστη ἐνταῦθα κατὰ προσταγὴν τοῦ Διὸς, ὅτε κατετόξευσε τὴν δράκοντα Πύθωνα, φυλάττοντα τοὺς Δελφοὺς. Ἐνταῦθα λοιπὸν καθαρθεὶς καὶ στεφανωσάμενος ἐκ τῆς Πηνειίδος δάφνης, λαβὼν δὲ καὶ κλά-

δον ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν δεξιάν, ἦλθεν εἰς Δελφοὺς καὶ παρέλαβε τὸ μαντεῖον· ὑπῆρχε δὲ καὶ ὥμης ἐν τῇ κοιλάδι, ἐν ᾗ ἐστεφανώσατο καὶ τὸν κλάδον ἀφείλεν ὁ θεός. Ἐκτοτε δὲ οἱ Δελφοὶ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος ἐπεμبون ἀνὰ πᾶν ἐννατον ἔτος παῖδας εὐγενεῖς, οὔτινες ποιοῦντες μεγαλοπρεπεῖς θυσίας ἐν τῇ κοιλάδι, ἀνεχώρουν διαπλέξαντες στεφάνους ἐκ τῆς αὐτῆς δάφνης, ἀφ' ἧς καὶ ὁ θεὸς ἐστεφανώσατο. (Αἰλ. Π. Ιστ. 3, 4). Καὶ τοῦ μὲν ὥμοιο τοῦ Ἀπόλλωνος οὐδὲν ἔχνος σήμερον σώζεται, παρατηροῦνται ὅμως ὑψηλὰ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ Ὀλύμπου σπήλαια κατοικοῦμενα ἄλλοτε ὑπὸ ἐρημιτῶν, ὡς καὶ ναῖσκος τις τῆς Παναγίας, καὶ οὕτω παραμένει καὶ σήμερον ἡ ἱερότης τοῦ τόπου.

Πρὶν ἡδὴ μνημονεύσω τῆς περιγραφῆς τῶν Τεμπῶν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, παραθέτω ἐνταῦθα μετὰφρασιν τῆς περιγραφῆς τοῦ Fallmerayer, ὅστις κακοβούλως μυωπήσας πρὸς τὴν ἐλληνικὴν καταγωγὴν τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ μείνῃ ἀδιάφορος πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς ὠραίας ἡμῶν γῆς, ἀλλ' ἐνθουσιασθεὶς ἐκ τῆς θέας τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν κατέγραψε περιγραφὴν ἀνταξίαν τῆς χάριτος καὶ τῆς καλλονῆς τοῦ περιγραφομένου τόπου (Frag. aus dem Orient S. 372). «Τὸ ἐπικρατοῦν, λέγει, ἐν τῇ κοιλάδι καὶ ἐκτὸς αὐτῆς δένδρον κατὰ τὴν πληθύνει καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ μέγεθος εἶνε ὁ πλάτανος. Εὐρισκόμενος καθ' ἅπασαν τὴν ἑκτασιν τῆς κοιλάδος, πληροὶ τὰ κενὰ διαστήματα, βλαστάνει ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ καὶ σφριγῶν ἀναδύεται ἐκ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὕδατων· ἀμιλλώμενα δὲ πρὸς τοῦτον βλαστάνουσιν ἐν τῇ κοιλάδι ἡ τερέβινθος, ἡ ροῖα, ὁ ἱάσμος, ἡ μελία, ἡ ἱτέα, ἡ δρύς, ἡ πρίνος, ἡ κότινος, ἡ δαφνοκέρασος, καὶ τέλος ἡ Πηνειὺς δάφνη, ἥτινα κατακοσμοῦσι τὴν κοιλάδα καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ δι' ἀμαράντου χλωρότητος, καὶ περιβάλλόμενα ὑπὸ οἰνάδος καὶ κληματίδος σχηματίζουσιν ἀδιαπέραστον εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας σκιάδα, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὁ εὐρὺς ποταμὸς, πολλὰ καλυμμένος ἀπὸ τὴν σφριγῶσαν βλάστησιν, προκυλινδεῖ τὸ ἥρεμον αὐτοῦ ῥεῦμα. Καὶ οἱ μὲν πλάτανοι τὸν χειμῶνα ἀποβάλλουσι τὸν ἐκ τῶν φύλλων κόσμον, ἀλλὰ τὰ πλεονάζοντα ἀειθαλῆ δένδρα καὶ αἱ εὐοσμῖαν ἀποπνέουσιν λόχμαι διατηροῦσι τὴν ἐντύπωσιν αἰωνίου ἐν τῇ κοιλάδι ἔαρος. Καὶ ἐκεῖ δὲ, ἐνθα ὁδὸς καὶ ποταμὸς πληροῦσιν ἅπαντα τὸν μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης ὥρον, διατηρεῖται ἀκμαία ἡ ἐν τῇ κοιλάδι βλάστησις. Ἀλλὰ θαυμασιωτέρα τῆς βλαστῆσεως εἶνε ἡ ἐν τῇ στενῇ ἀφθονία τῶν πηγῶν ὕδατων, ἅτινα δαψιλῶς καὶ ἀπροσδοκῆτως ἀναβλύζουσιν ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ διαβάτου ἐκ τοῦ

παρακειμένου βράχου ἢ ἐκ τῆς ρίζης τῶν πλατάνων, καταρρέοντα, καθαρὰ ὡς ἀδάμαντες καὶ κατὰψυχρα ὡς οὐδαμοῦ ἄλλου, εἰς τὸν παραρρέοντα Πηνειὸν· μεταξὺ δὲ τῶν βρυωδῶν ὄχθων τῶν ῥυακίων διαφαίνεται διὰ τῶν διαυγῶν ὕδατων ἡ κατὰλευκος μαρμαρώδης κοίτη αὐτῶν. Ὅποιος πλοῦτος, ὅποιος δροσερότης παρέρχεται ἐνταῦθα ἄχρηστος καὶ ἀφανής! Καὶ ἐν μὲν τῇ Ὀσσει, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται ἡ ὁδὸς, παρατηροῦνται ἀειθαλεῖς νάπαι κατάρρυτοι καὶ ἀνθοστόλιστοι, ἐνῷ ἡ πλευρὰ τοῦ Ὀλύμπου καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς κοιλάδος καταπίπτει ἀπότομος καὶ ὡς δι' ἀνθρωπίνης χειρὸς διαπρισθεῖσα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' οὐχὶ πανταχοῦ ἐς ἐρημνίαν τοῦ ἐκ τῆς βλαστῆσεως κόσμου. Καὶ ταπεινὴ μὲν κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος ἡ ὁδὸς, αἰωρεῖται πορρωτέρω εἰς ὕψος μεγαλείτερον, ἀφικνουμένη κατὰ τὸ μέσον τοῦ αὐλῶνος εἰς τὸ ὕψιστον αὐτῆς σημείον, ἐνθα τὸ μὲν πλάτος τῆς κοιλάδος εἶνε σενότατον, αἱ δὲ ἀντικρύζουσαι κολοσσιαῖαι πλευραὶ τῶν ὀρέων ἀποδίδουσιν αὐτῇ ἀγρίαν καὶ ῥωμαντικὴν ὠραιότητα. Ἀῦραι ψυχραὶ διαπνέουσιν τὸ σενὸν ἐνταῦθα· ἡδέως ψιθυρίζουσιν ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐπὶ τῶν ἀποτόμων πλευρῶν, πολὺ νύφη κυλινδρῶνται ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων καὶ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ χάσματος ὑπερίπτουται κρώζων ὁ μακρόπτερος ἀετὸς τοῦ Ὀλύμπου· μόνον δὲ δύο ἢ τρεῖς ὥρας διεισδύει ἡ χειμερινὴ ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐν τῇ μοῖρᾳ ταύτῃ τῆς κοιλάδος, ἐνῷ τὸ θέρος ἀποβαίνει ἐρασμιωτάτη διὰ τε τὴν χλωρότητα τῆς ὕλης καὶ διὰ τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν σκιερὰν δροσερότητα αὐτῆς· ἀπὸ δὲ τοῦ σημείου τούτου εὐρύνεται ἡ κοιλὰς κωνοειδῶς πρὸς τὴν ἔξοδον, ὡς δύο κῶνοι ἐφαπτόμενοι ἐλῶν λήλων διὰ τῶν κορυφῶν εἶνε ἡ πιστοτάτη εἰκὼν τοῦ σχήματος τῆς διασφάγος τῶν Τεμπῶν· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν Θεσσαλίαν μοῖρα αὐτῆς εἶνε θελκτικωτέρα τῆς πρὸς τὴν Μακεδονίαν. Πραεῖς ἡλιόβλητοι λόφοι διαστίλθουσιν ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῶν ὑψηλῶν δένδρων· χαριέστατοι λειμῶνες, δάση πλατάνων, πηγαὶ διαυγῶν ὕδατων καὶ κατὰφύτα ἐν τῇ Πηνειῇ νησίδια ἀποτελοῦσι τὴν θερὴν διασκέδασιν τῶν κατοίκων τοῦ Μπαμπᾶ, χωρίου κειμένου κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς κοιλάδος, ἐρασμίας ἐν τῇ μέσῃ πλατάνων, κυπαρίσσω καὶ πιτύων. Καὶ ὁ ποταμὸς δὲ καταλείπει ἐνταῦθα τὸν ἥπιον καὶ σιωπηλὸν ῥοῦν, καὶ μετὰ ῥοιζοῦ προσοχθίζουσι τὰ ἀφρίζοντα κύματά του ἐπὶ τοῦ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀλιέων ῥιπτομένου προχώματος· χειροποίητοι δὲ κοιλότητες καὶ ὑπὸ κληματίδων περιστεφόμενα σπήλαια ὑποσημαίνουσι μυστηριώδη τινα καὶ λησμονηθεῖσαν λατρείαν τῆς ἀρχαιότητος. Ἐν τινὶ τῶν κοιλοτήτων τούτων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ Ὀλύμπου ὑπάρχει ναῖσκος τις τῆς Παναγίας, ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ὁποῦ βλαστάνει εἰσέτι ἡ δάφνη, εἰς τὴν μετεμορφώθη ἡ χαρίεσσα

κόρη τοῦ Πηνειοῦ, φεύγουσα τὸν ἔρωτα τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις κλάδον ἐκ ταύτης κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα καὶ στέφανον ἐκ τῶν φύλλων τῆς φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς προσῆλθεν εἰς τοὺς Δελφούς, ὅπως παραλάβῃ τὸ ἐκεῖ μαντεῖον. Καὶ ἐγὼ δὲ διαβαίνων διὰ τῆς κοιλάδος ἔδρεψα κλάδον ἐκ τοῦ ἔρασμιου δένδρου, ὃν περ διαφυλάττω παρὰ τὰ μεμαραμμένα φύλλα τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰωσαφάτ πρὸς ἀνάμνησιν τῶν ἱερῶν Τεμπῶν.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ γλαφυρὰ περιγραφή τῆς θαυμαστῆς κοιλάδος ὑπὸ τοῦ Fallmerayer· ἐκ δὲ τῶν ἀρχαίων, ὁ μὲν Ὁβίδιος, προσέχων μᾶλλον εἰς τὴν ἁρμονίαν τῶν στίχων καὶ ὀλίγων μερικῶν περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ περιγραφομένου τόπου, εἶνε ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν Τεμπῶν λίαν ἀτυχῆς, μηδεμίαν λέγων λέξιν χαρακτηρισίζουσαν μετ' ἀκριθείας τὴν ὑμνουμένην κοιλάδα. Ὁ κατὰ τοὺς στίχους αὐτοῦ κυλίων τὰ ἀφρώδη ὕδατά του Πηνειῶς καὶ ἐκτινάσσων τὰς ὑγρὰς ῥανίδας του ἐπὶ τῶν πλησίον δένδρων, ὁ πληρὸν τὴν πέριξ καὶ πόρρω χώραν ὑπὸ κρότου καὶ θορύβου, εἶνε ὁ ἡρεμώτατος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς· μόλις ἀκούεται ψιθυρισμός τις τοῦ ἡσύχως τὴν πεδιάδα διαρρέοντος ὕδατος (Μεταμ. 568. κέ.). Ἐπιτυχέστερον ἐμπνευσμένη φαίνεται ἡ Μοῦσα τοῦ Κατούλου (Epith. Thet. et Pel. v. 285)· ὁ στίχος μάλιστα

Tempe quae silvae cingunt superimpedentes
εἶνε ἀπεικόνισις πιστοτάτη τῶν ἐπὶ τοῦ βέθρου τοῦ ποταμοῦ ἐπικρεμαμένων πλατάνων. Ὁ δὲ Τίτος Λίβιος (44. 6) φαίνεται μᾶλλον ἐπηρεασθεὶς ἐκ τῆς ἀγρίας ὀψευς τοῦ στενοῦ, τῆς ὁποίας τὴν ἐντύπωσιν ἐκφέρει ἐν τῇ ἐπομένῃ περιγραφῇ· «Rupis undique ita abscisae sunt ut despicere vix sine vertigine quadam simul oculorum animaeque possit terret et sonitus et altitudo per mediam vallem fluentis Penei amnis». Ἡ περιγραφή αὕτη ἀληθεύει κατὰ τὸ μέσον τῆς κοιλάδος, ἐνθα ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς Ὀσσης ἀναρριχωμένης ὁδοῦ φαίνεται εἰς ἱκανὸν βάθος ῥέων ὁ ποταμός, ἄνευ ὅμως κρότου τῶν ἐκ τῆς Ὀσσης καταρρέοντων ὑδάτων.

Ὁ δὲ Αἰλιανὸς, καί περ, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, ποιήσας τὴν περιγραφὴν τῶν Τεμπῶν πρὸς ἐπίδειξιν φραστικῆς δεινότητος, ἐπιτυχάνει ἄριστα εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς εἰδυλλιακῆς καλλονῆς τῶν Τεμπῶν, οὐδόλως ὑποδεικνύων τὴν ἀγρίαν καὶ καταπληκτικὴν ἀποψιν αὐτῶν. Παραθέτω ἐνταῦθα τὰς ἰδίαις αὐτοῦ λέξεις· «Κισσὸς μὲν γὰρ πολὺς καὶ εὖ μάλα λάσιος ἐναμνάζει καὶ τέθηλε, καὶ δίκην τῶν εὐγενῶν ἀμπέλων κατὰ τῶν ὑψηλῶν δένδρων ἀνέρπει καὶ συμπέφυκεν αὐτοῖς· πολλὴ δὲ σμίλαξ, ἡ μὲν πρὸς αὐτὸν τὸν πάγον ἀνατρέχει καὶ ἐπισκιάζει τὴν πέτραν, καὶ ἐκεῖνη μὲν ὑπολάνθανει, ὁρᾶται δὲ τὸ χλοά-

ζον πᾶν καὶ ἔστιν ὀρθαλμῶν πανήγυρις. Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς λαίοις καὶ καθειμένοις ἄλλα τέ ἐστι ποικίλα καὶ ὑποδρομαὶ συνεχεῖς ἐν ὥρᾳ θέρους καταφυγεῖν ὁδοιπόροις ἡδιστον καταφύγιον, ὃ καὶ δίδωσιν ἀσμένως ψυχᾶσθαι· διαρρέουσι δὲ καὶ κρῆναι συχναὶ καὶ ἐπιρρεῖ νάματα ὑδάτων ψυχρῶν καὶ πλεῖν ἡδίστων· κατὰ δούσι δὲ ὄρνιθες ἄλλος ἄλλη διεσπαρμένοι, καὶ μάλιστα οἱ μουσικοὶ, καὶ ἐστιῶσιν εὖ μάλα τὰς ἀκοάς, καὶ παραπέμπουσιν ἀπόνως καὶ σὺν ἡδονῇ, διὰ τοῦ μέλους τὸν κάματον τῶν παριόντων ἀφανίσαντες· παρ' ἐκάτερα δὲ τοῦ ποταμοῦ αἱ διατριβαὶ εἰσιν αἱ προσηρμέναι καὶ αἱ ἀνάπαυλαι· διὰ μέσου δὲ τῶν Τεμπῶν ὁ Πηνειὸς ποταμὸς ἔρχεται σχολῇ καὶ πρῶτος ἐλαίου δίκην· πολλὴ δὲ ἡ σκιά ἐκ τῶν παραπεφυκότων δένδρων καὶ ἐξαρτωμένων κλάδων τίκεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας οὕτω προήκουσαν ἀποστέγειν τὴν ἀκτῖνα καὶ παρέχειν τοῖς πλέουσιν πλεῖν κατὰ ψύχος. Πᾶς δὲ ὁ περίοικος λαὸς συνίασιν, ἄλλος μὲν ἄλλῃ, καὶ θύουσιν καὶ συμπίνουσιν».

Τέλος ἡ περιγραφή τοῦ Πηνειοῦ (4, 8) προσεγγίζει πασῶν τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἀκριθείαν, ἐνθα οἱ μὲν δυνάμενοι νὰ καταμετρηθῶσι διὰ τῆς δόσεως ἐκατέρωθεν τοῦ ποταμοῦ βράχοι, καὶ ὁ ὑπὸ θαλερὸν δάσος ἥσυχος ῥοὺς τοῦ Πηνειοῦ καὶ αἱ χλοεραὶ ὄχθαι καὶ τὰ ἄσματα τῶν πτηνῶν πιστότατα περιγράφονται, ἐνῶ ἡ διαύγεια τῶν ὑδάτων τοῦ Πηνειοῦ καὶ τὰ ἐν τῇ κοίτῃ αὐτοῦ διορώμενα πράσινα λιθάρια κεῖνται μόνον ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ περιγράφοντος· διότι τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ εἶνε πάντοτε θοὰ, καὶ μόνον μετὰ παρατεταμένην ἀνομβρίαν γίνονται ὁπωσοῦν διαφανῆ, χωρὶς ὅμως καὶ τότε νὰ ἐπιτρέπωσι τὴν ὄρασιν τῶν ἐν τῷ πυθμένι ἀντικειμένων.

ΠΟΘΕΝ ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ Ο ΠΑΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, ὑπὸ Σπ. Μ.]

Εἰς σπουδαίας σκέψεις ἐμβάλλει πάντα ζωολόγον καὶ βιολόγον, θεωροῦντα τὰ ζῷα ἐν τῇ ὑπαιθρίᾳ αὐτῶν διαίτῃ, δηλαδὴ ἐν τῇ κατὰ φύσιν αὐτῶν ζωῇ, τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀριθμὸς εἰδους τινὸς ζῷου ἐν ὠρισμένη χώρᾳ ἀπαντᾷ περίπου ὁ αὐτός.

Οἱ συλλέκται καὶ τάκται τῶν ζῷων ἐκφράζονται πάντοτε οὕτως· τὸ εἶδος τοῦτο ἀπαντᾷ ἐνταῦθα ἢ ἐκεῖ σπανίως, τὸ δεῖνα ἱκανῶς συχνά, τὸ δεῖνα εἶνε κοινότατον. Οὕτω π. χ. τὰ ἀρπακτικά τῶν πτηνῶν εἰσιν ἀπανταχοῦ σπάνια, ὅπως καὶ ὁ κόκκυξ καὶ τὰ πλεῖστα ἐντομοφάγα πτηνά, ἐνῶ τὰ πυρηνοφάγα ἀπαντῶσιν ἀπανταχοῦ πολυπληθῆ, οἷον οἱ οἰκοδίαιτοι στρουθοὶ (ἦτοι τὰ κοινὰ ἡμῶν στρουθία) ἐν τῇ βορείᾳ Ἀμερικῇ, ἐνθα μετηνέχθησαν, οἷτινες εἰς πᾶσαν χώραν, εἰς ἣν μεταβαίνουν, πολ-

λαπλασιάζονται σχηματίζοντες σμήνη μεγάλα. Καὶ ἅπασαι δὲ αἱ ζῷκαι κλάσεις περικλείουσιν εἶδη διαφόρου ἀριθμοῦ, καὶ ἐντομὰ τινα δὲ καὶ τινες κοιλίαι καὶ ἐκ τῶν ἐγγχυματικῶν ζῳφίων πολλὰ ἀπαντῶσιν ἐν ὠρισμένη χώρᾳ ὡς σπάνια, ἐνῶ ἄλλα διαρκῶς διατηροῦσι μέγιστον ἀτόμων ἀριθμὸν. Ἀλλὰ καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πολλαπλασιάζονται ἐπ' ἀπειρον, ἀλλ' ὅτι καὶ τούτων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει ὠρισμένον ὅριον.

Ὅπως ἐξηγήσωμεν τὸν σταθερὸν τῶν ἀτόμων ἀριθμὸν, ἀνάγκη ν' ἀναλογισθῶμεν κατὰ πρῶτον τὰς ἐξωτερικὰς ἐπιδράσεις, αἵτινες εἴτε ὡς ἐχθρικά σαρκοφάγα ζῷα, εἴτε ἄλλως πῶς ἐπενεργοῦσαι, εἰς εἶδος τι μὲν πλεῖον, εἰς ἄλλο δὲ ἥττον, ἀποκωλύουσι τὸν περαιτέρω πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀτόμων αὐτοῦ. Εἶνε δὲ καὶ γεγονὸς ἀναντίρρητον, ὅτι ἐξαιρουμένου τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἰσχυρῶς ἐπέβαλε τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐπὶ τινων ζῳων ἐξολοθρεύσας καθ' ὅλοκληρίαν πολλὰ εἶδη αὐτῶν, τὰ καλούμενα ἀρπακτικά δρῶσι τροποποιῶντα ἱκανῶς τὸν ἀριθμὸν τοῦ πληθους τῶν ζῳικῶν εἰδῶν.

Ἀλλ' ἐὰν ἐγγύτερον ἐπισκοπήσωμεν τὸ αἷτιον τοῦτο τὸ κατὰ πρῶτον ἐρχόμενον εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν, θέλωμεν ὑποτιμᾶσαι αὐτὸ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ἐξῆς. Ἡ συχνότης καὶ σπανιότης εἰδους τινὸς ζῳικοῦ, καὶ δὴ τὸ ὅριον τοῦ ἀριθμοῦ ὃν φθάνει ἀτομοβριθέστατόν τι εἶδος, ἐξαρτᾶται, καθὰ ἡμῖν φαίνεται, πρωτίστως ἐκ τοῦ σκληροῦ ζητήματος τῆς γαστρον.

Ὁ περὶ τῆς τροφῆς δηλ. διαγωνισμός, ἡ ἀφθονία τῆς τροφῆς καὶ ἡ ἔλλειψις αὐτῆς εἰσὶ κυρίως τὰ αἷτια τὰ ρυθμίζοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτόμων ὠρισμένου εἰδους διαιτωμένου ἐν τινὶ χώρᾳ. Ὅταν δὲ καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ σχέσεις προσαρμοζονται ἀκριβῶς πρὸς τὴν ὑπαρξίν εἰδους τινὸς, ὅταν δηλ. καὶ τὸ κλίμα εἶνε ἀρμόδιον καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους εὐνοῦς, ὅταν ὑπάρχωσι τὰ πολλὰ προφυλακτικά μέσα, ὧν τὰ διάφορα εἶδη χρῆζονται πρὸς ἰδίαν ἀπόκρυψιν ἢ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν τέκνων, ἡ συχνότης τοῦ εἰδους ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τοῦ ποσοῦ τῶν ἀτόμων αἷτινα τρέφονται ἐν τῇ χώρᾳ ἐκεῖνῃ.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐκ πρώτης ὀψευς φαίνεται δυσἀπόδεικτος· ἐν τούτοις ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκφράζομεν δι' αὐτῆς νόμον τῶν ὁργανικῶν ἐν γένει ὄντων, ἐφαρμοζόμενον ἀπανταχοῦ τοῦ ζῶντος κόσμου, ἰδίως δὲ τοῦ ζῳικοῦ, οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαιρουμένου.

Τὰς σκέψεις ταύτας διηγείρεν ἐν ἡμῖν ἡ θεωρία τῆς διαφορᾶς τῶν χαρακτήρων χειμερινῶν τινων πτηνῶν, αἵτινα καθ' ἐκάστην βλέπομεν πρὸ τῶν ἡμετέρων παραθύρων. Ἐκεῖ λαμβάνουσι τὸν ἐπιούσιον αὐτῶν ἄρτον οἱ κόττυφοι, οἱ αἰγίθαλοι, αἱ χονδρομύται, τὰ στρουθία καὶ μετὰ ζήλου ἐπιδίδονται εἰς τοῦτο τὸ ἔργον. Ἀλλὰ

πόσον διάφοροι δὲν εἶνε οἱ κοινωνικοὶ τρόποι τῶν διαφόρων τούτων πτηνῶν καὶ αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις πρὸς τοὺς ὁμοτραπέζους των! Οἱ κόττυφοι ὄντες ἀκόρεστοι, διώκται καὶ φθονεροὶ οὐ μόνον πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ εἰδους συντρόφους, ἀφίνουσιν τὰ ἄλλα πτηνά ὅλως ἀνενόχλητα. Ταῦτο πράττουσι καὶ οἱ αἰγίθαλοι, ἀλλὰ πῶς ἀνεκτικώτερον, αἱ δὲ χονδρομύται καὶ τὰ στρουθία φιλοφρόνως προσπλησιάζουσι τὰ ἄλλα πτηνά καὶ συζῶσι μετ' αὐτῶν φιλικῶς καὶ εὐθύμως.

Πόθεν οἱ διάφοροι οὔτοι χαρακτῆρες τῶν ὀλίγων τούτων πτηνῶν; Ἐὰν οἱ κόττυφοι ἐγένοντο ἀκόρεστοι καὶ φθονεροὶ διὰ τῆς πείνης, διατὶ ἐρωτῶμεν δικαίως δὲν διώκουσιν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τροφείου κατὰ πρῶτον τοὺς ξένους, τὰ πολλὰ ἀσθενέστερα στρουθία καὶ τὰς χονδρομύτας;

Ἡ λύσις τοῦ ὅλου προβλήματος κεῖται, καθὰ νομίζομεν, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης. Ζῷον εὐρίσκον δι' ὅλου σχεδὸν τοῦ ἔτους ἀπανταχοῦ τὴν τροφήν αὐτοῦ εὐχερῶς καὶ ἀφθόνως, θέλει φέρεσθαι εἰρηνικῶς καὶ ἐν τῇ χειμερινῇ αὐτοῦ φάτνῃ, ἄτε ἔχον ἥσυχον καὶ διὰ τῆς ἐξως αὐθόρμητον γενομένην τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἀδικῶς θέλει εὐρίσκει ἀφθονωτέραν τροφήν. Ζῷον ὅμως, ὅπερ τοῦναντίον προώρισται νὰ τρώγῃ πάντοτε τροφήν δυσεύρετον καὶ δυσἀπόκτητον, δηλ. σπανίζουσαν, θέλει εὐχερῶς γαίνει φθονερὸν καὶ ζηλότυπον ἐν τῷ μετ' ἄλλων συναγωνισμῷ, ἰδίως δὲ πρὸς ἐκεῖνα ζηλότυπον τὰ ζῷα, αἵτινα ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὴν εἰδικὴν τροφήν, δηλ. πρὸς τοὺς ἰδίους συγγενεῖς.

Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου τὰ κοκκοφάγα π. χ. πτηνά, ἔτι δὲ μᾶλλον τὰ παμφάγα, οἷον οἱ κόρακες καὶ ψάρεις, εἰσιν ἀγελαῖα, ὅπως ἔνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἔνεκα τῆς διαπαντός ἐστρωμένης τραπέζης, εἰσὶ καὶ πλουσιώτερα εἰς ἄτομα. Τὰ ἐντομοφάγα ὅμως δὲν εἶνε ἀγελαῖα καὶ σχετικῶς σπάνια δηλ. πτωχὰ εἰς ἄτομα.

Καὶ μήπως δὲν συμβαίνει ταῦτο καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρωπίνοις λαοῖς;

Δὲν εἶνε ἀγαθώτεροι, ἀνεκτικώτεροι καὶ κοινωνικώτεροι οἱ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι λαοί, ἔχοντες τὴν ἡρεμὸν συνείδησιν, ὅτι δύνανται γὰρ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας των, ἐνῶ οἱ ἐκ θήρας ζῶντες εἰσὶ δύσπιστοι καὶ ζηλότυποι ἐν τῇ περιοχῇ των, καὶ ἐκεῖνοι μὲν πολυάριθμοι, οὔτοι δὲ τοῦναντίον;

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ ζῷα.

Εἰς εὐμεγέθη λόχμην παρὰ τῇ οἰκίᾳ μου εὐρίσκεται μία κατ' ἔτος, τὸ ἔαρ, ἐρυθρόνωτος ἀηδὼν μετὰ τοῦ θήλεως αὐτῆς. Καὶ ἀναφαίνονται μὲν ἐνίοτε ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας πλείονες ἀηδόνες, ἀλλ' αὐταὶ ἀγωνίζονται

δεινῶς κατ' ἀλλήλων, ζεύγος δέ τι πιθανῶς τὸ ἐπιτηδεϊότερον ἀπωθεῖ καὶ ἐκδιώκει τὰς λοιπάς. Τὸ ζεύγος τοῦτο κατὰ τὸ ἔαρ ἀπόλλυται εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, ὅπως ἐκεῖ ἐκκολλάσῃ τοὺς νεοσσούς αὐτοῦ, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανέρχεται μετὰ τῆς οἰκογενείας του ὅλης, ἀριθμούσης νῦν μέχρι τῶν 6 ψυχῶν, πάντες δὲ κατὰ τὸ φθινόπωρον ἀπέρχονται. Ὡς εἰκόσ, ἡ οἰκογένεια αὕτη ἐπανέρχεται τὸ ἐπόμενον ἔαρ, ἐὰν διέφυγε τῶν χειρῶν τῶν Ἰταλῶν¹ ἢ δὲν ὑπέστη ἄλλην βλάβην, ἐνίοτε κατὰ 4 άτομα καὶ πλέον, ἀλλ' ἐν καὶ μόνον ζεύγος διαμένει αὐτόθι, ὡς ἄνω εἴπομεν, ἀποδιώκον τὰ ἄλλα, μένει δὲ μόνον καθ' ὅλην τὴν περιοχὴν, χωρὶς ποτε ν' αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Πόθεν ἐξαρθαῖται νῦν ἡ εἰδικὴ ζήλοτυπία τοῦ ἄλλως προσφιλοῦς τοῦτου πτηνοῦ; Ἡ ἀηδὼν αὕτη τρέφεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἐντόμων, τοιαῦτα δὲ εὐρίσκει ἀρκετά. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε λίαν ἰδιότροπος καὶ ἐκλεκτικὴ τῆς τροφῆς αὐτῆς, ὅπως δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰς ἐν κλωβοῖς κεκλεισμένας, ὁ μέγας αὐτῆς πρὸς τὰς ὁμοίας φθόνος καὶ ἡ αὐστηρὰ ἐπαγρύπνησις ἐπὶ τῆς περιοχῆς τῆς ἐξηγεῖται, καθόσον τὰ ἔντομα, ἅτινα αὕτη διώκει ἰδίως μετ' εὐχαριστήσεως, δὲν εἶνε ἱκανὰ νὰ ἐπαρκέσωσιν ἐντὸς περιοχῆς τινος εἰς πλείονα τοῦ ἐνὸς ζεύγους. Δὲν εἶνε δὲ ποσῶς παράδοξον, ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ταῦτο πτηνὸν τοῦ αὐτοῦ εἴδους, δὲν ἐδείκνυε τὸν αὐτὸν ἀνυπόμονον χαρακτῆρα πρὸς δυσμᾶς ἢ εἰς ἄλλο τι μέρος τῆς ἡμετέρας ζώνης, ἐὰν εἶχεν ἄφθονον τὴν ἀρέσκουσιν αὐτῇ τροφήν.

Ὅλως ταῦτα παρατήρησα καὶ ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τῶν κοττύφων. Ἡ οἰκία μου κεῖται ἐν μέσῳ τῆς πόλεως μεταξὺ δύο κήπων μεγάλων. Ἐν τοῖς κήποις τούτοις, ὅτε μὲν εἰς τὸν ἕνα ὅτε δὲ εἰς τὸν ἕτερον, νεοττιοποιεῖ ζεύγος κοττύφων. Οὗτοι ἐπανειλημμένως ἐπολλαπλασιάσθησαν μέχρι τοῦ φθινοπώρου, αὐξηθέντες μέχρι δέκα καὶ ἕξ, καὶ σήμερον δὲ ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ, καθ' ἑκάστην, ἔρχονται τέσσαρες, δύο θήλειαι καὶ δύο ἀρσενεῖς ἐπὶ τοῦ ἐξώστου. Κατὰ τὸ θέρος ὅμως μόνον ἐν ζεύγος ὑπάρχει, ὁμολογουμένως τὸ ἰσχυρότερον, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ ἀναχωροῦσι καὶ ἀπόλλυνται ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν γονέων, τῶν ἀδελφῶν ἢ τῶν τέκνων αὐτῶν, διότι πάντες ἀνήκουσιν, τίς οἶδε

1. Γνωστὸν ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἰσὶν οἱ φονικώτεροι τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ πτηνά. Διὰ τοῦτο τῇ προτροπῇ τῆς Λυστριάκης Κυβερνήσεως ἐγένετο διεθνὴς σύμβασις οὐ μόνον πρὸς μὴ καταστροφὴν τῶν ἐμμέσων τούτων σωτήρων τῆς γεωργίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς προαγωγὴν καὶ πληθύνειν αὐτῶν. Ἡ Ἑλλάς, ἔχουσα τὴν αὐτὴν θέσιν, ἦν καὶ ἡ Ἰταλία ὡς πρὸς τὴν ἀποδημίαν καὶ τελευταίαν σφόδρως τῶν πτηνῶν, δέον ὅπως καὶ αὕτη θέσιν τέρμα εἰς τὸν γενικὸν κατὰ τῶν ὠφελίμων πτηνῶν πόλεμον, θέτουσα βαρύτερον καὶ δυσβάστακτον φόρον κατὰ τοῦ κυνηγίου. Εὐτυχῶς δὲ ἐκινήθη καὶ παρ' ἡμῖν τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἀρχὴ ἐγένετο πρὸς περιστολὴν τοῦ κακοῦ.

πρὸ πόσου χρόνου, εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν.

Εἰς χωρίον τι παρὰ τῷ H.W. παρατήρησα τὰς νεοττιὰς τῶν κοινῶν χελιδόνων τῶν πόλεων ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Αἱ χελιδόνες αὗται κατοικοῦσι τὸ ἔαρ ἐντὸς τῶν ἰδίων φωλεῶν, ἀφοῦ ἐπιδιορθώσωσιν αὐτάς, σπανίως δὲ κτίζουσι νέας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μένει τόσῳ σταθερός, ὅσῳ καὶ ὁ τῶν ἀνθρωπίνων οἰκιῶν, ἐφ' ὧν πηγνύουσι τὰς φωλεὰς τῶν. Πιθανῶς ἐνίοτε ἐγείρονται ἐριδες κατὰ τὴν κατοικεσίαν τῶν χελιδόνων, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε εἶδον αὐτάς, φαίνεται δὲ ὅτι ἡ πρᾶξις αὕτη ἐκτελεῖται συνήθως παρὰ τοῖς λίαν πνευματώδεσι τούτοις ζώοις εἰρηνικῶς. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην αἱ πλεονάζουσαι ἀποχωροῦσι, μένει δ' ὁ ἀριθμὸς ὁ αὐτὸς κατὰ προσέγγισιν, ἕως διότι ἡ ἀερώδης περιοχὴ χώρας τινὸς περιέχει ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐκ τῶν πετῶντων ἐντόμων, ἅτινα αἱ χελιδόνες πετῶσαι χάπτουσι.

Πλησίον ἐτέρου μονήρους κτήματος οὐδὲ ὅλως ὑπῆρχον πρότερον χελιδόνες. Κατὰ τὸ ἔτος 1862 μετέβη ἐκεῖ ἡ ἀγροδίαιτος χελιδὼν καὶ μάλιστα, καθὼς φαίνεται, μετὰ γενικὴν ἀπόφασιν ἐν συναθροίσει τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὸ ἔαρ δηλ. ἐκεῖνο ἐπέπεσαν αἶφνης ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ κτήματος σμήνος ἀγροδιαίτων χελιδόνων, εἰσῆλθον εἰς τὰς ἀποθήκας καὶ τοὺς σταύλους, συνδιελέχθησαν καὶ συνεσκέφθησαν παρὰ τὸν κεραυναγωγὸν ἐν μεγίστῃ καὶ καταφανῶς ταραχῇ, πρὸς δὲ τὸ ἐσπέρας ἀνεχώρησαν. Τοῦτο συνέβη καὶ τὰς τρεῖς ἐπομένους ἡμέρας, ὅτε τὴν τετάρτην ἔλθον ἐν καὶ μόνον ζεύγος κατῴκησεν αὐτόθι. Τὸ ζεύγος τοῦτο ἐπολλαπλασιάσθη, μετὰ δύο δὲ ἔτη ἐγένοντο τέσσαρες χελιδονονεοττιαὶ ἐντὸς τῆς αὐλῆς, αἵτινες μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τούτου περιωρίσθησαν, ἐνίοτε μάλιστα μία ἢ καὶ δύο τῶν φωλεῶν ἔμενον κεναί. Τόσος ἄρα ἦτο ὁ κατ' ἀνάγκην ἀριθμὸς ὁ δυνάμενος νὰ εὕρῃ τὴν τροφήν του ἐν τῷ περὶ τὸ δάσος κτήματι; (Ὡς γνωστὸν αἱ χελιδόνες συνήθως δὲν ἔπτανται ὑπεράνω ἡλικιωμένων δασῶν).

Ἀλλως ὅμως συμβαίνει εἰς τοὺς ψάρια. Καὶ τὰ πτηνὰ ταῦτα εἰσὶν ἐντομοφάγα, ἀλλ' ὅπως δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰ ἐν κλωβοῖς κεκλεισμένα, πολὺ ὀλίγον ἐκλέγουσι τὴν τροφήν των. Ἐπτανται δὲ πρὸς τροφήν λίαν μακράν, ἐπὶ ὅλας ὥρας καθ' ἑκάστην, ἐὰν ὑπάρχῃ ἑλλειψις, οὕτω δ' ἐκτείνουσι τὰ μέγιστα τὴν περιοχὴν των. Καὶ ἐκ τῶν πτηνῶν δὲ τούτων οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἄνω κτήματι, πλὴν ὀλίγων εὐρισκομένων ἐν πλησίον τινὶ κώμῃ. Κατὰ τὸ ἔτος 1862 ἐκρέμασα τεχνητὴν φωλεάν, ἥτις εὐθὺς κατελήφθη. Τανῦν ὁ ἀριθμὸς τῶν φωλεῶν αὐξάνεται κατὰ βούλησιν. Ἀρκεῖ νὰ τεθῇ καλῶς κατεσκευασμένη φωλεὰ ἢ κλωβὸς εἰς οἶονδῆποτε μέρος καὶ εὐθὺς καταλαμβάνεται ὑπὸ ψαράων.

Διατὶ δὲ οἱ κόκκυγες (κ. κοῦκοι) εἰσὶν ἀπαν-

ταχοῦ σπάνιοι καὶ τόσῳ ζήλοτυποι πρὸς ἀλλήλους, ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ περιοχῇ; Κατ' ἐμὴν γνώμην διότι οἱ κόκκυγες διαλέγουσι λίαν τὴν τροφήν αὐτῶν, τὰ δὲ ἔντομα ἅτινα ἀρέσκουσιν αὐτοῖς, ἰδίως αἱ τρυφεραὶ κάμπαι, δὲν εἶνε πολυάριθμα. Ἀλλως ὅμως ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς τροπικούς, ἐνθα τὰ παντοειδῆ ἔντομα πλεονάζουσιν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἐν Ταχιτὶ τοῦλάχιστον ὑπάρχει εἶδος κόκκυγος, κοινοτάτου εἰς τὰς εὐφόρους ἐκεῖνας πεδιάδας, ὅπερ ἀπαντᾷ τις εἰς ἕκαστον βῆμα.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἡδυνάμεθα νὰ πολλαπλασιάσωμεν. Ἀλλ' ἀρκεῖτω ἡμῖν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι καὶ οἱ κυνηγοὶ ὁμιλοῦσι περὶ κατοικηθείσης περιοχῆς ὑπὸ ἀγρίων ζώων, ὅπως καὶ οἱ ποιμένες περὶ καταληφθέντος λειβαδίου, ἕνεκα τοῦ αὐτοῦ λόγου. Οὕτω καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοικιδίων πτηνῶν, ἅτινα τρέφομεν συνήθως πρὸς ὄρελος ἐντὸς τῶν αὐλῶν, ὁ ἀριθμὸς τῶν χηνῶν, νησῶν ἢ κύκνων, οἵτινες ζῶσιν ἐν περιοχῇ ὕδατος, φθάνει μέχρις ὀρίου. Ὅσῳ δὲ ἀκριβέστερον εἰσδέει τις εἰς τὰς μικρὸν μόνον ἐρευνηθείσας εἰσέτι σχέσεις περὶ τῆς τροφῆς τῶν εἰδῶν, (ἥτις συνήθως εἶνε διάφορος εἰς τὰ ζωολογικῶς συγγενῆ εἶδη, πρᾶγμα παρατηρήσεως ἄξιον), τόσῳ ἐγκολοποῦται τὴν γνώμην, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων εἴδους τινὸς ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα καὶ ἐν πρώτοις ἐκ τοῦ συναγωνισμοῦ πρὸς τροφήν, οὐχὶ δὲ, ὅπως συνήθως παραδέχονται, ἐκ τῶν ἐπιθετικῶν ἐχθρικῶν αἰτίων.

Ἡ ἀλήθεια τῆς γνώμης ταύτης ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Λαὸς θερευτικός, ὅπως εἴδομεν καὶ ἀνωτέρω, μένει ὀλιγάνθρωπος, ἀναλόγως τῶν μεγάλων ἐκτάσεων εἰς ἃς διαίταται. Τὸ εἶδος αὐτοῦ, ὅπως ὁμιλήσωμεν ζωολογικῶς, εἶνε σπάνιον, πτωχὸν εἰς άτομα.

Λαὸς δὲ γεωργικὸς δύναται νὰ ζήσῃ καλῶς καὶ ἱκανῶς νὰ πολλαπλασιασθῇ ἐπὶ ἐπιφανείας σχετικῶς μικρᾶς, ὅταν συντελέσωσι πρὸς τοῦτο καὶ τὸ κλίμα καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἐτέθησαν ὅρια, ἅτινα ἀδύνατον νὰ ὑπερβληθῶσιν ἀβλαβῶς. Ἐν καὶ μόνον φυτὸν δύναται νὰ ἐπιδράσῃ τὰ μέγιστα ἐπὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τούτου. Τὰ γεωμήλα π. χ. ἐδιπλασίασαν ἢ καὶ ἐτριπλασίασαν τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης. Ἐὰν ὅμως ἡ ἐπ' ἐσχάτων ἀναφανείσα νόσος τῶν γεωμήλων εἶχε πρὸ πολλοῦ καταστρέψει τὸ θεραπευόμενον τοῦτο φυτόν, ἔπρεπεν ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ νὰ ἐλαττωθῇ, καὶ ἂν δὲν εὐρίσκετο ἄλλη τις ἀντικαταστατικὴ τροφή, ἔπρεπεν ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸν ἀρχικὸν δι' ἐπιδημιῶν, πολέμων ἢ κοινωνικῶν ἀναστατώσεων, ἃς ὄντως ἀποδίδομεν εἰς ἄλλα αἷτια κοινῶς, ἐνῶ ταῦτα δίδουσι ἀφορμὴν μόνον, ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ ἡ κυρία αἰτία τοῦ πρᾶγματος. Ἡ μόνη

βοήθεια εἰς τοιαύτην ἀνθρωποβόρειαν ἤθελεν εἶσθαι ἡ μετανάστευσις κατὰ πληθύν, ὅπως αἶφνης καὶ ὁρμευφύτως τελεῖται καὶ παρὰ τοῖς ζώοις, οἷον ὑποδαίους τοῖς λέμμοις, ταῖς ἀκρίσι, ταῖς μελίσσαις (ἐπαναλαμβομένη περιοδικῶς), καὶ παρ' αὐταῖς ταῖς ἀράχλαις. Ἐκ τούτων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐπὶ μέρος τινὸς τοῦ πλανήτου, ἐφ' οὗ ζῶμεν, ὑπὸ ὠρισμένης περιστάσεως πολιτισμοῦ δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἡ ἀριθμὸς τις μόνον ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἡ βιομηχανία θέλει τις ἀντεῖπει; Ἡ βιομηχανία δὲν δύναται ν' αὐξήσῃ τὴν ἐδαφικὴν καὶ τροφοδοτικὴν ἐπιφάνειαν. Ἐνὸς ἡμεῖς ἐξάγομεν τὰ προϊόντα τῆς καὶ δυνάμεθα νὰ εἰσάγωμεν δι' αὐτῶν τροφὰς δύναται ὁ ἀριθμὸς ν' αὐξηθῇ, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε αὐξησις τεχνητή, ἥτις δύναται νὰ καταπέσῃ ἅμα ὡς ἡ ἐξαγωγή τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐλαττωθῇ, τοῦτο δὲ ἤρξατο τανῦν συμβαῖνον, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν Εὐρώπην, καθόσον πολλὰ ἔθνη σταδιοδρομοῦσι τανῦν ἀμιλλώμενα ἐπὶ τῆς παγκοσμίου ταύτης ἀγορᾶς τῆς βιομηχανίας. Ἡδη τὰ ἔθνη ἐστρεψαν πάλιν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς θερεπτικῆς αὐτοῦ ἐπιφανείας. Τὰ ἐμπορεύματα δι' ὧν μέχρι τοῦ νῦν ἐπληρώνοντο τὰ ἐξωτερικὰ τρόφιμα δὲν εὐρίσκουσιν ἐξοδευτὰς εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, καταφανέστατη δὲ γίνεται τανῦν ἡ τεχνητὴ ὑπερπληθύνσις τῶν κατοίκων. Ἐκ τούτου αἱ κοινωνιστικαὶ νόσοι τῶν ἡμετέρων χρόνων αἱ μὴ ἰώμεναι μόνον διὰ τῶν κατὰ τῶν κοινωνιστῶν νόμων τῶν κοινοβουλιῶν. Ἐὰν ἡδυνάτο τις νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον κοινωνιστοδημοκράτην τεμάχιον ἐδάφους ἢ ἰδιοκτησίαν, δι' ἣς νὰ τρέφῃ ἑαυτὸν τε καὶ τὴν οἰκογένειάν του, πάραυτα ἡθελε θεραπευθῇ ἕκαστος τῶν οἰκτρῶν τούτων ἀπὸ τῆς κακοδοξίας του.

Ἀλλὰ τοῦτο ἀτυχῶς εἶνε ἀδύνατον ὅπως φέρωμεν δὲ καὶ παράδειγμα, ἀναφέρωμεν τὴν Γερμανίαν. Μόνον μεγάλη τις, εὐνους, ὑπὸ τοῦ κράτους αὐτοῦ ὀδηγουμένη, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ διὰ χρημάτων ὑποστηριζομένη μετανάστευσις ἡδυνάτο νὰ βοηθήσῃ τὴν Γερμανίαν. Ὅπως δὲ μὴ τὸ σμῆνος τὸ ὁποῖον ἐκάστοτε ἀπωθεῖται, ἀπόλλυται ὅλως διὰ τὸ γερμανικὸν ὄνομα καὶ τὴν πατρίδα, ὅπως συνέβη μέχρι σήμερον, ἀνάγκη νὰ σχηματισθῶσιν ἀποικίαι, ἢ τοῦλάχιστον ν' ἀγορασθῇ ἄχρηστον ἐδαφὸς εἰς οἰανδήποτε χώραν ἀρμόζουσαν εἰς τὴν φυλὴν αὐτῶν, καὶ νὰ ἀποικισθῶσιν αὐτὸ ὅλως ἐκ Γερμανῶν. Ὑπάρχει δὲ ἀκόμη γῆ ἱκανὴ ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας, ἐνθα ἐργατικοὶ ἀνθρωποὶ δύναται νὰ διαγάγωσι ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῇ βίον.

ΓΥΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ

Γυναικῶν στρατιωτῶν παραδείγματα ἀναφέρονται μέχρι τοῦδε ὀλίγα τινά. Ἰδοὺ δὲ καὶ ἄλλο τοιοῦτον παράδειγμα ἡρώϊνης οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων, ἀνακαλυφθὲν ἐσχάτως ἐν Φλωρεν-

τία, καθ' ἃ ἀναφέρει ἰταλική τις ἐφημερίς.

Πρὸ τινῶν ἡμερῶν στρατιώτης τοῦ 11ου τάγματος τῶν βερσαλιέων, ὀνομαζόμενος Μαριόττης, καίτοι ἀπὸ πολλοῦ ἀσθενῶν καὶ κατάνοιτος, ἤρνεϊτο ἐπιμῶνως νὰ μεταβῇ εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἀλλὰ συστρατιωταὶ τινες αὐτοῦ ἐκ φιλανθρωπίας κινούμενοι, ἀναρπάσαντες αὐτὸν πρωτὰν τινὰ ἐκ τῆς κλίνης, ἔφερον πρὸς τὸν ἱατρὸν καθ' ἣν ὥραν ἐπισκέπτετο τοὺς ἄλλους ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἀσθενεῖς. Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἐκπληξιν τοῦ ἱατροῦ ἀνακαλύψαντος ἐν τῇ ἐξέτασει τῆς νόσου ὅτι ὁ Μαριόττης ἦτο γυνή!

Ἐγνώσθη κατόπιν ὅτι ἡ γυνὴ αὕτη, ἥς τινος τὸ ἀληθὲς ὄνομα εἶνε Σουλβία Μαριόττη, ἀνῆκεν εἰς πολυμελῆ οἰκογένειαν τοῦ Jan-Ambrogio παρὰ τὸ Τουρίνον, καὶ κατετάχθη εἰς τὸν στρατὸν ἐν ἔτει 1866, ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ Ἰταλία ἀπεδύετο εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Αὐστρίας· τοῦτο δὲ ἵνα διευκολυνῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, πατέρα ἑξ τέκνων, νὰ μείνῃ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του. Τὴν ἔρουναν τοῦ ἱατροῦ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς κατατάξεως κατῳρώσας νὰ ἀποφύγῃ ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου αὐτῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως καὶ ῥώμης, ἣν ἀπέκτησεν ἐργαζομένη ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ Πεδεμοντιῦ, καὶ ἥτις διεσκέδασε πᾶσαν ὑπόνοιαν ὡς πρὸς τὸ γένος τοῦ νεοσυλλέκτου. Διακριθεῖσα κατὰ τὴν ἐν Κουστόζα μάχην ἐπὶ παραδειγματικῇ γενναίότητι ἐτιμήθη διὰ τοῦ μεταλλίου τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρείας· ἐξηκολούθησε δ' ἔκτοτε ὑπηρετοῦσα ἐν τῷ στρατῷ μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ βασιλεὺς Οὐμβέρτος ἅμα μαθὼν τὸ γεγονός ἀπένευμεν εἰς τὴν ἡρώϊκὴν κόρην τὸ παράσημον τοῦ τάγματος αὐτοῦ, ἅμα δὲ διέταξε νὰ ἀπολυθῇ ἀμέσως, ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας τῆς, καὶ δοθῇ εἰς αὐτὴν ἐτήσιος χορηγία 300 φράγκων.

**

Γινώμαι καὶ σκέψεις ἡθικαὶ τοῦ δοῦκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

304.

Πολλάκις συγχωροῦμεν τοὺς ἀηδεῖς, οὐδέποτε ὅμως τοὺς ἀηδιᾶν ἐξ ἡμῶν καρπούμενους.

305.

Τὸ συμφέρον, εἰς ὃ ἀποδίδονται ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα κακουργήματα, πολλάκις εἶναι ἄξιον ἐπαίνων, ὡς αἴτιον πράξεων ἀγαθῶν.

306.

Πρὸς οὐδένα προσκρούει τις ἀχάριστον ἐν ὧσιν δύναται νὰ ἀγαθοποιῇ.

307.

Ὅσον ἀξιότιμος εἶναι ὁ ἐνώπιον ἑαυτοῦ ἑαυτὸν σεμνοποιῶν, τοσοῦτον εἶναι γελοῖος ὁ σεμνύων ἑαυτὸν ἐνώπιον ἄλλων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τινι ξενοδοχείῳ ὁ ὑπηρέτης εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον ξένου τινὸς φέρον τὰ ὑποδήματά του, ἅτινα εἶχε λάβει νὰ καθάρισῃ. Ἰδὼν αὐτὰ ὁ ξένος λέγει πρὸς τὸν ὑπηρέτην·

— Δὲν εἶν' αὐτὰ ἰδικὰ μου. Τὸ ἐν εἶνε πολὺ μεγαλειότερον τοῦ ἄλλου.

— Νὰ ἰδῇτε, κύριε, καὶ ἐγὼ τὸ παρετήρησα, ἔχετε δίκαιον· μάλιστα, νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ τὴν ἁμαρτίαν μου, ἔσπασα μίαν ὥραν τὸ κεφάλι μου καὶ δὲν εἰμπόρεσα νὰ καταλάβω διατὶ καὶ τοῦ γείτονός σας τὰ ὑποδήματα ἔχουν τὸ αὐτὸ παράξενον ἐλάττωμα!

**

Ἀγγλος λόρδος ἔχων προσκεκλημένον ἀσεῖόν τινα, εἶπεν εἰς τὸν ὑπηρέτην περὶ τὸ τέλος τοῦ συμποσίου νὰ φέρῃ σμικροτάτην φιάλην οἴνου, οὗ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἡλικίαν μάλιστα ὑπερ-επῆναι διὰ πολλῶν λόγων καὶ ἐπανειλημμένως.

— Πῶς σᾶς φαίνεται ὁ οἶνος οὗτος; ἠρώτησε τὸν ἀστείον.

— ὦ! μὰ τὸ ναί, μυλόρδε, μοὶ φαίνεται πάρα πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του.

**

Γρατιδίον τι εἰσέρχεται εἰς φαρμακεῖον καὶ ἐκβάλλει ἐκ τοῦ κόλπου του συνταγὴν, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἀναγεγραμμένον ποτόν τι περιέχον δύο ὑποδεκάγραμμα μορφίνης.

Ὁ φαρμακοποιὸς ζυγίζει μετὰ πλείστης ὁσας προσοχῆς τὸ κινδυνῶδες τοῦτο φάρμακον.

— Καλὲ τί εἶν' αὐτά! εἶπεν ἡ γραῖα ὠθοῦσα τὸν ἀγκῶνα τοῦ ζυγίζοντος· μὴ φιλογορεῖς; εἶπε διὰ μίαν ὀργανήν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων ὁ Ἕλλην εἶναι ὁ μέζονα ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ νομίζῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνου αἰτίαν παντὸς κύκλῳ του γινομένου θορύβου, ὡς ὁ μέθυσος ἐκεῖνος ὅστις οὖρων πλησίον βρύσεως ἔμεινεν ἐκεῖ ὅλην τὴν νύκτα νομίζων ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται ὅλον τὸ ὕδωρ ὅπερ ἤκουε τρέχον. (Ε. Ροῖδης).

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Κυρίαί, ἰδοὺ ἔφθασεν ὁ χειμὼν. Θὰ ἐπαναλάβητε τὰς μηλωτάς σας (γούνας), αἵτινες θαυμασίως θὰ σᾶς προφυλάττωσιν ἀπὸ τοῦ κρύους, προσέχετε ὅμως νὰ μὴ τὰς φορῆτε καὶ ἐντὸς τῶν καλῶς θερμοασμένων δωματίων, διότι δὲν θ' ἀποφύγητε τὴν κατηραμένην συνάγχην. Διατὶ νὰ μὴ μυηθῇτε τοὺς φρονίμους ἐκεῖνους ἀνδρας, οἵτινες πρὸ τοῦ εἰσελθῶσιν εἰς μίαν αἰθούσαν ἀφίνουσιν ἔξω τὸν ἐπενδύτην των; Θὰ ἐπανεύρῃτε ἐξερχόμενοι τὰς μηλωτάς σας, ὅτε ἡ διαφορά τῆς ἀτμοσφαίρας θὰ ἦναι δέκα ἢ δεκαπέντε βαθμοῦν.